

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL”
VASLUI

Iuliu Rațiu
~ un promotor al literaturii
pentru copii și tineret din
România~
~95 de ani de la naștere~

Caiet biobibliografic aniversar
realizat de Anca Elena Chelaru

Vaslui, 2025

Seria „PERSONALITĂȚI VASLUIENE” - Aniversări; nr. 23

Documentare și culegere computerizată: Anca Elena Chelaru

Lectura: Mihaela Trifan, Alina Tanasă, Liliana Moga

Tehnoredactare: Loredana Manolachi

Ilustrații: Ramona Diana Costin

Director editorial: Voicu Gelu Bichineț

Să ne amintim de Iuliu Rațiu...

„Fiecare copil este un manifest al bucuriei de a trăi, un memento pe cât de puternic, pe atât de subtil, adresat forței și înțelepciunii maturilor. Auzim foșnetul mlădițelor și ne înțelegem mai bine datoria, rostul nostru cel mai uman, acela de a fi părtași, dacă nu chiar constructori, ai fericirii lor.”
(Iuliu Rațiu)

Copilul reprezintă o întruchipare a emoției și a tandreței, iar cartea înseamnă pentru acesta un inițiator în tainele vieții, fiind, după cum spunea Erasmus, „dascălul care nu doarme niciodată când îl întrebăm.” Cartea prilejuiește micului cititor întâlnirea cu o altă lume, alți oameni, alte personaje, iar cea pentru copii contribuie la educarea sensibilității, a visurilor, a propriei mentalități, propunând adevărate modele pentru viață.

Literatura pentru copii are istoria sa, păstrând adevărate capodopere de care ar trebui să ne amintim mereu pentru a fi aduse în fața cititorului prin diverse mijloace de promovare. Pornind de la această premisă, Biblioteca Județeană Vaslui vă prezintă, spre studiu și încântare, în fața dumneavoastră pe unul

dintre cei mai prolifici autori de literatură română pentru copii și tineret, și anume **Iuliu Rațiu**, dedicându-i o nouă lucrare din seria „Personalități vasluiene”.

Pe 20 iulie 2025, s-au împlinit 95 de ani de la nașterea scriitorului, una dintre personalitățile care au jucat un rol important în cultivarea și promovarea literaturii pentru copii și tineret din România..

Iuliu Rațiu este poet, prozator, dramaturg și publicist. Cărțile sale au drept personaje atât pici de-o șchioapă, cât și preadolescenți și adolescenți, autorul descriind cu preponderență lumea școlii și aventurile școlarilor cu intenția vădită de a educa și de a forma tânăra generație.

În cuprinsul lucrării mi-am propus să prezint câteva considerații privind *Literatura pentru și despre copii*, repere biografice, o bibliografie (scrieri din colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui), *DE VORBĂ CU... IULIU RAȚIU* / [interviu] cu scriitorul vasluian, membru la Uniunii Scriitorilor din România, realizat de Victoria Milescu în „Universul cărții”, An 11, Nr. 3 (martie 2001), referințe critice, prezențe în antologii și dicționare, referințe și însemnări de și despre **Iuliu Rațiu**, Din Colecțiile Bibliotecii Județene

Caiet biobibliografie aniversar

„Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui (frânturi din opera lui Iuliu Rațiu). De asemenea, am adăugat o iconografie care să stea mărturie a importantelor sale realizări pe plan socio-cultural.

Om al cărții, cu o cultură deosebită, personalitate locală marcantă în lumea literară, **Iuliu Rațiu** îmbrățișează cele mai diverse genuri și modalități de exprimare, fiind recunoscut ca autoritate în domeniul literar și de critica internațională.

Susținător al diverselor forme de informare și documentare (televiziune, internet), acesta a considerat cartea „produsul cultural cel mai suplu, cel mai puternic și mai evocator, bineînțeles, în măsura în care visul unui creator de cărți valoroase se combină cu vederile proprii ale copiilor despre viață și – de ce nu? – cu fantasmele lor...”

Am scris cu bucurie rândurile din acest caiet biobibliografic aniversar, dorind să le dedic tuturor copiilor și părinților deopotrivă care se îndreaptă cu afecțiune spre literatura pentru copii.

Anca Chelaru, bibliotecar
la Compartimentul Informare bibliografică

LITERATURA PENTRU ȘI DESPRE COPII

„Toți oamenii mari au fost mai întâi copii.

(Dar puțini dintre ei își mai amintesc).”

„Copiii trebuie să fie totdeauna indulgenți cu oamenii mari.”

(Antoine de Saint-Exupéry)

Drumul cărții

La început a fost cuvântul, ideea... cartea. Cartea este făcută din hârtie, cerneală și... lipici! Dar nu, asta nu-i totul! Aceasta este făcută și din multe altele...

Cartea poate fi... o floare: „Carte frumoasă, cinstea cui te-a scris /Încet gândită, gingaș cumpănită;/ Ești ca o floare, anume înflorită/ În mâinile mele, care te-au deschis” (Tudor Arghezi). Cartea poate fi: „o mică mobilă a minții noastre, motorul spiritului, unealta care vine în ajutorul lenei de a gândi, a insuficienței noastre precum și a bucuriilor sufletului” (Émile Faguet). Cartea poate fi...un fluture: „[...] Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine ale unui fluture uriaș. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu

doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite.” (Mircea Cărtărescu).

Într-o carte putem să ne pierdem, să ne privim ca într-o oglindă ori putem să ne regăsim pe noi înșine. Fiecare carte este o fereastră, o deschidere diferită pentru fiecare cititor. Fiecare carte își caută propriul cititor și fiecare cititor își caută cartea. E nevoie să ajutăm cărțile căci acestea nu au picioare pentru a se plimba... În schimb, au aripi pe care le împrumută cititorului atât timp cât acesta citește, atât timp cât acesta își dorește acest lucru.

Ați văzut ce cale lungă parcurge cartea până ajunge așa cum o știm noi? O carte ia naștere cu multă muncă și străduință. Și, fără îndoială, este o comoară inestimabilă în viața fiecărui om!

Dar oare care este drumul ei în interiorul unei biblioteci? „O bibliotecă este o ușă spre numeroase vieți” (Sharon Creech). „[...] O carte este un lucru între lucruri, un volum pierdut între volumele care populează indiferentul univers până ce își găsește cititorul, omul hărăzit simbolurilor lui.”¹, spunea marele bibliotecar Borges. „Și totuși, în

¹ „Nemaipomenitul drum al cărții” în *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*. Iuliu Rațiu. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2006, p. 19.

Antichitate, sublinia cu surprindere marele scriitor argentinian, <<nu exista cultul cărții ca în zilele noastre...>> De ce? Pentru că anticii vedeau în carte <<un substitut al cuvântului rostit >>. [...] Și totuși, în Antichitate, a existat marea bibliotecă din Alexandria, <<memoria umanității>>, cum o numea G.B. Shaw!”² Cum vă imaginați voi un bibliotecar? Sau, mai bine zis, cum vă imaginați că se desfășoară munca unui bibliotecar? Ce face un bibliotecar? Ce presupune această meserie? Da, meseria de bibliotecar e o meserie importantă și atractivă, ca de altfel, toate meseriile dacă sunt făcute cu pasiune, responsabilitate și o fărâma de har divin... Deci, bibliotecarul este păstrătorul, și cel care împărtășește taine, cunoștințe, informații întregii comunități...

„Asimilarea literaturii, transformarea conținutului acesteia într-un combustibil necesar pentru viață, ridică în fața copilului, și nu numai a lui, <<o problemă nouă și aparține în comparație cu celelalte arte>> și anume, accesul la mesajul operei literare. Care-i calea de rezolvare a acestei noi și amețitoare situații? Una singură: LECTURA”.³ „A ști să citești, se simte, este o adevărată artă și există o artă de a citi”, spunea

² Ibidem

³ „Cartea – un lux pentru copii?” în *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*. Iuliu Rațiu. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2006, p. 27.

Émile Faguet în lucrarea *L'art de lire*. Orice artă se definește plecând de la un scop anume. Astfel ne întrebăm pentru ce citim? Pentru a ne instrui (a învăța lucruri noi)? Pentru a emite păreri despre anumite opere? Pentru a ne bucura de plăcerea lecturii? Răspunsul poate fi oricare, dar eu consider că, în primul rând, citim pentru noi înșine....

Literatura este o artă verbală, o artă a cuvântului. Prin aceasta se deosebește de domeniile neartistice ale societății: tehnică, economie, drept, religie, morală, filosofie, știință.

Literatura pentru copii

Conceptul de literatură pentru copii, acest gen literar „este denumit prin sintagme ambigue⁴, care permit (teoretic) o dublă interpretare, actualizându-i pe copii în postura de cititori și/sau de scriitori de texte literare: *la littérature des enfants (et des jeunes) la littérature enfantine/ la littérature d'enfance (et de jeunesse)/ children's (and young adult) literature; Kinder (- und Jugend) literatur (...)*. Denumirea românească nu-i recunoaște formal copilului <<valența>> de producător (virtual) al textului; *literatura pentru copii* (și

⁴ Ambiguitatea este indusă de: 1) modul specific în care se construiește în unele limbi genitivul substantivului cu sensul <<copil(ărie)>>; 2) versatilitatea semantică a adjectivului derivate de la substantivul menționat anterior.

tineret/adolescenți) îi validează acestuia doar statutul de destinatar.

[...] Să fie *literatura copiilor* (și) literatura scrisă de copii? În ce condiții și în ce măsură ceea ce scriu copiii poate fi/este literatură? [...] Michael Armstrong identifică (întemeiat), în compunerile școlare, seriozitate, țeluri și standarde înalte, trăsături care definesc (printre altele) adevărata literatură, dar, în mod declarat, el cercetează și interpretează scrierile elevilor nu din punct de vedere literar (deși nu neglijează aprecierea formei artistice pe care o iau acestea), ci din perspectiva întregului context educativ/educațional.”⁵

Literatura *despre* copii și adolescenți cuprinde numeroase texte literare care au un rol literar major, aparțin sferei Literaturii, dar nu sunt neapărat și literatură *pentru* copii, cu toate că, pe cele mai multe (precum *Gargantua et Pantagruel*, *David Copperfield*, *Lord of the Flies*), copiii le citesc, integral sau parțial, relativ de timpuri, la recomandarea părinților și/sau profesorilor.

⁵ „Literatura scrisă *de, despre și pentru copii*” de Mihaela Cernăuți-Gorodețchi în *Literatura pentru copii: sinteză critică*. Iași: Editura Universitas XXI, 2008. pp. 38-39;

Literatura **pentru** copii este în mare măsură literatură *despre lumea copilului/copilăriei*, literatură creată dintr-o perspectivă a inocenței și a puterii imaginației, creativității: <<[Children's literature] is not so much literature *for* children as it is literature about childhood, literature describing the world as children might see it and understand it to be.>> (Perry Nodelman, *The Pleasures of Children's Literature*, 1996).

„Literatura mitică și populară, împreună cu <<literatura **pentru** copii>>, ar reprezenta, astfel, forme echivalente ale <<copilăriei>> culturale a umanității și moduri <<pre-formative>> ale convențiilor literaturii scrise.”⁶

Hristu Cândroveanu susține existența unei „literaturi **pentru** copii și tineret” manifestată ca „literatură **despre** copii și tineret”, deși această formulă îi pare nepotrivită. „Autorul relevă caractere ale unei literaturi de valoare, la care se poate referi de pe o poziție estetică – care evocă atât copilăria, cât și adolescența, dar care cu greu poate fi înțeleasă de copii. Această literatură s-ar face pentru deliciae vârstelor adulte, pentru maturii nostalgici sau infantili, care își re trăiesc, prin

⁶ „Oralitate și performare” de Adela Rogojinaru în *O introducere în literatura pentru copii*. București: Editura Oscar Print, 1999, p. 26.

lectură, anii formării”⁷. Necondiționarea literaturii de vârsta cititorului real reprezintă fundamentul estetic al literarului, care se diferențiază atât de didactică, cât și de literatura de consum. În această categorie, autorul include literatură pentru preșcolari, care ar cuprinde benzile desenate, cărțile de colorat sau cu text puțin. Cândroveanu le consideră pe acestea „un fel de prelungire a jucăriilor în plan spiritual”.

Rămân drept exemple a harului scriitoricesc, mărturie a profesionismului autoral în literatura **pentru** copii, operele marilor clasici ai literaturii mai sus menționate, care au știut să evoce cu talent copilăria și adolescența: Ion Creangă (cu *Amintiri din copilărie*), Ion Luca Caragiale (cu *D-l Goe*), Mircea Sîntimbreanu (cu proza anilor de școală din *Recreația mare*), Constantin Chiriță (cu *Cireșarii*) și Gellu Naum (cu *Cartea cu Apolodor*), Ionel Teodoreanu (cu *La Medeleni*) ș.a. Amintim, de asemenea, pe Marin Sorescu, Constanța Buzea și Radu Tudoran, autori care au lăsat moștenire cititorilor mici și mari adevărate capodopere lirice, în proză și chiar bijuterii dramatice.

⁷ „Preliminarii la o istorie a literaturii pentru copii și tineret” de Adela Rogojinaru în *O introducere în literatura pentru copii*. București: Editura Oscar Print, 1999, pp. 59, 60.

Pleiada scriitorilor pentru copii este îmbogățită și prin autorii vasluieni de *literatura pentru și despre copii*: Felix Aderca, Petruș Andrei, Victoria Blaj, Liviu N. Botez, Petruța Chiriac, Virgil Chiriac, Constantin Clisu, Mihaela Coșescu, Brândușa Dobriță, Cezar Drăgoi, Elena Farago, Sanda Ghinea, Alina Lavinia Grigoraș, Vasilica Grigoraș, Gica Iuteș, Aurora Luchian, Angelica Manole, Elena Mititelu, George Nestor, Tudor Pamfile, Coriolan Păunescu, Alexandru Poamă, Victor Ion Popa, **Iuliu Rațiu**, Valentin Silvestru, Cezar Stegaru, Valentina Teclici, Victoria Trifan, Constantin Țintea, Gheorghe Vicol, Alexandru Vlahuță ș.a.

Operele autorilor de literatură clasică pentru copii, alături de cele ale autorilor locali, se regăsesc și în colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, micii (și marii) utilizatori pot citi și se pot delecta cu poezii, povești și povestiri, romane și piese de teatru pentru copii și tineret. Astfel, lucrările, capodoperele scriitorilor de *literatură de, despre și pentru copii și tineret* vor rămâne în amintirea generațiilor care vor urma, generații și generații de copii vor avea drept modele, vor crește și vor învăța să fie Oameni din universul cărților.

Anca Chelaru, bibliotecar
la Compartimentul Informare bibliografică

REPERE BIOGRAFICE

Iuliu Rațiu s-a născut pe 20 iulie 1930 în satul Târzii, comuna Oltenești, județul Vaslui. Este fiul Mariei (n. Stan) și al lui Dumitru Rațiu, funcționar.

Urmează cursurile elementare în localitatea natală, pe cele ale Liceului „Mihail Kogălniceanu” Vaslui, apoi Facultatea de Pedagogie-Psihologie din cadrul Universității București (1952).

Debutază, în „Revista elevilor” în 1948. „La nici 18 ani împliniți era parte activă a echipelor redacționale, numărându-se împreună cu M. Sântimbreanu printre animatorii culturali ai celor mai tineri condeieri”⁸. Iuliu Rațiu a scris și poezie, prezentându-și creațiile lirice în cadrul Cenaclului <<Ion Păun-Pincio>> care aparținea Confederației Generale a Muncii. „Poezia lui **Iuliu Rațiu**, scriitor cu o vastă paletă de exprimare,

⁸ „**Iuliu Rațiu, scriitorul cu suflet de copil**” Mihaela Ochianu Biblioteca Județeană “Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui în actualvs.ro (23 iulie 2025) <https://actualvs.ro/2025/07/23/iuliu-ratiu-scriitorul-cu-suflet-de-copil/>

Își adună picurii hipnotici din marele anotimp al Clipei. Suit pe corabia Septentrionului, sub ruperi de ploi melancolice, el urcă fluviul spre dulcele amar de demult și spre furtunile care i-au împletit destinul. În litera lui culeasă din teascul de lemn închipuit al argintului fermecat, colindă toamna ca domnițele desculțe. Voievodal rămâne-n poteci de suflet limpede numai visul, speranța, durerea ca o răspândire-n uitarea zărilor. Colind al singurătății, vasul lui atinge malul mării doar la ceasul asfințitului, când se rotunjește-n înalturi privighetoarea lunii. Anotimpul Clipei e un cântec suplu: doare și alină”, spunea Fănuș Neagu.

Debutul editorial are loc „într-un volum colectiv publicat în 1949 sub auspiciile organizației sindicale a muncitorilor din România”⁹. Individual, debutează cu volumul de povestiri *O nemaipomenită colivie* (1961).

Tot același an (1948), devine redactor la publicația „Îndrumătorul cultural”.

Un adevărat promotor al literaturii și presei pentru copii și tineret, în anii '80 este redactor-șef la revistele „Arici

⁹ „**Iuliu Rațiu, scriitorul cu suflet de copil**” Mihaela Ochianu
Biblioteca Județeană “Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui în actualvs.ro (23 iulie 2025) <https://actualvs.ro/2025/07/23/iuliu-ratiu-scriitorul-cu-suflet-de-copil/>

pogonici” și „Luminița”. Înființează, după 1990, revistele „Spiriduș” (1993), „Top Junior” (1994), „Luceafărul copiilor” (2001). De asemenea este profesor la Universitatea Pro-Humanitas din București.

În anul 1963 îi apare narațiunea *Uluitorul zbor al rachetei Excelsior I*, inspirată din realitatea vieții școlare, creație urmată, la o distanță de trei ani, de romanul *Soarele din peșteră*. Următoarele volume de proză se succed după cum urmează: *Planetă de adolescent* (roman), 1967; *Clasa în care nu se întâmplă nimic* (povestiri), 1968; *La revedere, Făt-Frumos!* (roman), 1969; *Ah, acești adolescenți!* (roman), 1970; *Dincolo de joc* (povestiri), 1972; *Anotimpul dragostei* (roman), 1973; *Împărăția de zahăr* (povești), 1974; *Taina florii albe* (roman), 1975; *Cu capul în nori* (povestiri), 1977; *Vulturi pe arborele de foc* (descrieri de călătorie), 1978; *Rondul de flori* (însemnări de călătorie), 1980; *Șopîrla electronică* (roman), 1982; *Copilul invizibil* (schițe), 1983; *Fratele meu, Curajul* (povestiri), 1985; *Gustul mărului de aur* (povești), 1987; *Cei mai buni prieteni* (povestiri), 1989.

Aplecându-se asupra preferințelor în materie de lectură ale tinerei generații, **Iuliu Rațiu** se dedică, la un moment dat, prozei științifico-fantastice și de aventuri, ilustrată prin scrierile: *Răzbunarea roboților* (schițe și povestiri, 2001),

Rivalii lui Harry Potter (roman, 2004)), *Urmașii lui Harry Potter* (2004), *Șotron peste meridiane* (povești, 2006).

Multe dintre cărțile sale pentru copii au fost traduse în limbile polonă, maghiară, ucraineană, rusă.

Autorul *Planetei de adolescent* publică și numeroase volume de teatru pentru copii și tineret: *O aventură ca la carte* (1975); *Cine-i oare Făt-Frumos?* (1976); *Neștiutul cerc al sărutului* (1977); *Jocuri de artificii* (1999); *Telefonul galben* (1999); *Eroii din Galaxia Gutenberg* (2005), *Alo, la telefon... Soarele!* (2007).

În lunga sa carieră literară, semnează și scenariul unui film de animație pentru copii: *Temerarii de la scara 2* în regia lui Zaharia și Anei Maria Buzea în anul 1988, film pentru care primește Premiul pentru cel mai bun lungmetraj pentru copii.

O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți reprezintă, așa după cum însuși autorul mărturișește, „o <<istorie crestomatică>>, - o succintă culegere de texte alese și comentate, din și mai ales despre literatura pentru copii și adolescenți [...], o scurtă <<sinteză analitică>> a unora dintre cele mai interesante și esențiale momente, consemnate (mai cu seamă întâmplător) în istorii literare, enciclopedii, dicționare,

cursuri universitare etc.”¹⁰

Poet, prozator și dramaturg, cu o activitate complexă, **Iuliu Rațiu** primește numeroase distincții, printre acestea numărându-se: Premiul Editurii „Albatros” pentru romanul *Planetă de adolescent* în 1967; Premiul Internațional al cărților pentru adolescenți pentru romanul *Planetă de adolescent*, Praga, 1969; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru piesa *Neștiutul cerc al sărutului* în anul 1978; Premiul Asociației Scriitorilor din București pentru piesa de teatru *Telefonul galben* în anul 1999 și pentru volumul *Răzbunarea roboților* în anul 2001; Premiul Special al Ministerului Culturii și Cultelor pentru *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți* în anul 2003 ș.a.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România începând cu anul 1949 (la momentul plecării sale spre cele veșnice, autorul volumelor mai sus menționate era cel mai vechi membru în viață al Uniunii), **Iuliu Rațiu** este „nominalizat la Premiul Internațional „Hans Christian Andersen”, considerat Nobelul literaturii pentru copii. Acest premiu se acordă o dată la doi ani de Uniunea Internațională a Cărții pentru Copii (I.B.B.Y.),

¹⁰ Iuliu Rațiu. *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2006, p. 4.

Caiet biobibliografie aniversar

înființată în Zurich, (Elveția) în 1953.”¹¹

Organizator al multor întâlniri ale cititorilor tineri cu scriitori, el realizează, în țară, proiectul unui Colocviu Național al Literaturii pentru Copii în anul 2009.

Scriitorul Iuliu Rațiu s-a stins din viață pe 18 iulie 2009 la București, lăsând în urmă moștenire urmașilor o operă prolifică, numele său rămânând viu în memoria atâtor generații de copii și oameni mari...

¹¹ Moga, Liliana (coord.). „Rațiu, Iuliu” în *Scriitori vasluieni de odinioară și de astăzi*: Dicționar biobibliografic. București: Editura Akakia, 2024, p.127

BIBLIOGRAFIE

Scrieri

- *O nemaipomenită colivie.* București: Editura Tineretului, 1961;
- *Planetă de adolescent.* București: Editura Tineretului, 1967;
- *Clasa în care nu se întâmplă nimic.* București: Editura Tineretului, 1968;
- *La revedere Făt-Frumos.* București: Editura Tineretului, 1969;
- *Ah, acești adolescenți!* București: Albatros, 1970;
- *Dincolo de joc.* București: Editura „Ion Creangă”, 1972;
- *Împărăția de zahăr,* 1974;
- *Enigma florii albe,* 1975;
- *Cu capul în nori.* București: Editura „Ion Creangă” , 1977;
- *Vulturi pe arborele de foc.* București: Editura Sport-Turism , 1978;
- *Rondul de flori.* București: Editura „Ion Creangă”,

1980;

➤ *O nemaipomenită colivie*. București: Editura Tineretului, 1981;

➤ *Șopîrla electronică*. București: Editura „Ion Creangă”, 1982;

➤ *Copilul invizibil*. București: Editura „Ion Creangă”, 1983;

➤ *Fratele meu, Curajul*. București: Editura „Ion Creangă”, 1985;

➤ *Gustul Mărului de Aur*. București: Editura „Ion Creangă”, 1987;

➤ *Cei mai buni prieteni*. București: Editura „Ion Creangă”, 1989;

➤ *Praful de pe Cutia Pandorei*. București: Pro Humanitate, 2000;

➤ *Anotimpul clipei*. București: Editura SemnE , 2003;

➤ *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*. București: Biblioteca Bucureștilor , 2003;

➤ *Rivalii lui Harry Potter*. Editura Redacției Publicațiilor pentru Străinătate , 2004;

➤ *Răzbunarea roboților*. București: Editura Coresi , 2005;

➤ *Șotron peste Meridiane*. București: ERC PRESS, 2005;

➤ *Eroii din Galaxia Gutenberg*. București: ERC PRESS,

2005;

➤ *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți.*

Chișinău: Prut Internațional , 2006;

➤ *Șotron peste Meridiane.* București: ERC PRESS , 2006;

➤ *Alo, la telefon... Soarele!* Chișinău: Prut Internațional,

2007;

➤ *Planetă de adolescent.* București: ERC PRESS, 2008;

➤ *O zebra trecea pe zebra.* București: ERC PRESS,
[1998].

DE VORBĂ CU... IULIU RAȚIU

Interviuri și dialoguri (selectiv):

„ - *Stimate domnule Iuliu Rațiu, sunteți cunoscut ca unul dintre cei mai prolifici autori de literatură pentru copii și tineret. De ce ați scris atâtea cărți pentru copii, dacă nu mă înșel, vreo 30?*

- Bogată în evenimente de tot felul, lumea copiilor are nenumărate coordonate, determinate de preocupările deosebit de variate ale eroilor copii care, imitând frumos... pe cei mari, se vor, și chiar uneori sunt, campioni olimpici, laureați ai unor concursuri de mici inventatori, *spărgători* de bănci de date, de cele mai sofisticate computere... Să nu ne mirăm, deci, că pe sub arcul de triumf al sprâncenelor copiilor trec toți marii eroi ai lumii și că ei îi privesc cu dezinvoltură în străfundul ochilor. E firesc să se întâmple așa, pentru că se aseamănă! Copiii știu să viseze și visează... Dar în spatele viselor acestora, uneori năstrușnice, stă dorința lor, poate încă nemărturisită, de a fi utili, pasiunea pentru sensuri adânci, în care cutezanța capătă virtuțile unui personaj omniprezent; dincolo de jocul lor cotidian, petrecut – așa cum

știu ei – cu pasiune și frenezie, se ascunde o lume complexă, cu trăiri adevărate: este lumea lor cu temerari în pantaloni scurți. Este chiar <<jocul>> serios pe care fiecare scriitor îl practică pe foaia albă de hârtie, făcându-l să prindă viață într-o poezie, o povestire sau un roman.

- *Există, totuși, multă neînțelegere din partea criticii în aprecierea, și chiar în afirmarea existenței acestei literaturi. Dumneavoastră, după câte știu, ați primit câteva premii literare din partea Uniunii Scriitorilor pentru Teatru. Nu ați beneficiat însă de aceeași apreciere pentru cărțile dedicate copiilor, care v-au apărut în tiraje de sute de mii de exemplare...*

- Într-adevăr, în privința literaturii pentru copii există ciudate poziții eclectice. Ele pornesc și se reduc în esență la următoarele afirmații: 1. <<Literatura pentru copii nu este literatură (!) – așa cum copilul nu este încă om>>; și 2. <<Condiția emancipării literaturii pentru copii ar fi rupțura cu tendințele didactic-moraliste ale acesteia.>> Pornindu-se de la natura mitică a eului infantil, se pledează uneori insidios, alteori cu înverșunare pentru <<o literatură care să se intereseze doar de ființa copilului, nu de menirea acestuia>> și se conchide că <<singura bază psihologică a acestei literaturi ar fi hedonistică, fără niciun mesaj prestabilit>>, și că deci,

trăsăturile artei pentru copii nu pot fi decât ludicul, absurdul, fantasticul, gratuitatea. Fenomen profund, literatura pentru copii există de la ivirea mitului, își nașcocește și diversifică neconținut formele, încărcătura spirituală. Ea nu se sfiește să ocupe, ca apa oceanelor, o întindere mai mare decât continentele beletristicii adulților.

- *Atunci, vă rog, răspundeți-mi, ce este, așadar, cartea pentru copii? Există oare o literatură pentru copii?*

- La această întrebare, scriitorii adevărați răspund prin cărți. Cărțile copilăriei se nasc din dragoste. Versul, basmul au încălzit leagănul omenirii și vocea lor a luminat inima fragedă a copilului, la fel cum scutecele i-au încălzit trupul. La crâncena întrebare teoretică <<Există oare o literatură pentru copii? >> trebuie răspuns așa cum a făcut-o, odată, Mircea Sântimbreanu: <<Pentru noi este limpede, spunea el, că există o asemenea literatură, cum este sigur că prima hrană a copiilor este laptele și nu conținutul cutiilor de conserve>>. Autori ai acestei literaturi sunt: Homer, Hesiod, Ovidiu, Dante, Rabelais, Cervantes, Swift, Defoe, Hugo, Dumas, Andersen, Creangă, Twain, London, ca să nu-i enumăr (desigur, cu multe lacune) decât pe cei mai mari...

- *Atunci, de ce atâta falsă tevdatură? Care este secretul marii literaturi pentru copii?*

- A răspuns, la obiect, marele G. Călinescu: <<Copilul se naște curios de lume și nerăbdător de a se orienta în ea. Literatura care îi satisface această pornire îl încântă. Ca să fie operă de artă, scrierile pentru copii și tineret trebuie să intereseze și pe oamenii maturi și instruiți... A ieși din lecturi cu o stimă sporită pentru om, acesta este secretul marilor literaturi pentru tineret. >> Dragostea pentru scris și pentru citit a răsărit în inima copiilor, a oamenilor, în toate timpurile și anotimpurile, ca o floare înveșmântată în noblețea idealurilor pentru care au luptat întotdeauna. Dragostea pentru cartea de valoare, pasiunea pentru literatură deschid omului, încă din copilărie, noi orizonturi, îl întăresc, îl fac mai încrezător în forțele sale. Pentru că, pătrunzând până în adâncuri sensul fiecărui cuvânt scris cu dragoste și pasiune, în față se deschid *mereu* drumuri nebănuite care, *întotdeauna*, te poartă *numai* înainte.

- *Înțeleg că aveți o încredere totală în copii și în... copilărie...*

- Copilăria, este adevărat, nu a fost recunoscută și înțeleasă ca atare întotdeauna. Și astăzi se face foarte puțin pentru copii și copilărie: cele mai scumpe cărți de pe piață sunt cele destinate... puștilor. Spectacolele pentru copii au început să fie din ce în ce mai rare (costă mult montarea și nu se găsesc

sponsori). Oricare ar fi situația, literatura pentru copii a avut și are și acum istoria sa, capodoperele sale pe care suntem obligați să le semnalăm când este cazul. Copilul va fi întotdeauna o imagine emoționantă și tandră, iar cartea înseamnă pentru el o bogată sursă de viață, un mediator, un inițiator. Cartea este, cum spunea Erasmus, <<dascălul care nu doarme niciodată.>>

- *Astăzi, cartea este serios concurată de televiziune. Care este viitorul cărții pentru copii având în vedere asaltul informaticii?*

- Se uită faptul că lectura a devenit, este un fenomen social. Țările bogate sunt acelea care, bineînțeles, astăzi, <<consumă>> cele mai multe cărți. Din nefericire, televiziunea pare a fi considerată principala responsabilă de pierderea progresivă a gustului pentru lectură al copiilor. Și totuși, cărțile trebuie să joace un rol important în lupta cu gigantica mașină socială uniformizantă și abrutizantă care se încearcă a fi impusă prin televiziune și nu numai. Copiii încă trebuie să se lupte cu Spânul, alături de Harap Alb, să călătorească cu *Nautilus*, împreună cu Nemo, să intre în oglinzile strâmbe sau mai puțin strâmbe, cu Alice... De ce? Pentru că noi, oamenii, încă învățăm să citim *pe cărți*, visăm și cunoaștem lumea cu ajutorul lor. Este necesar, desigur, ca și

Căut biobibliografie aniversar

prin intermediul altor forme de informare (televiziune, computere, Internet), copiii să aibă contacte benefice cu lumea, însă, deocamdată, cartea este produsul cultural cel mai suplu, cel mai puternic și mai evocator, bineînțeles, în măsura în care *visul* unui creator de cărți valoroase se combină cu vederile proprii ale copiilor despre viață și – de ce nu? – cu fantezmele lor...”

Interviu cu scriitorul vasluian, membru al Uniunii Scriitorilor din România; realizat de Victoria Milescu în „Universul cărții”, An 11, Nr. 3 (martie 2001), p.12.

Prezențe în antologii și dicționare:

- Popa, Marian. „Rațiu, Iuliu” în *Dicționar de literatură română contemporană*. București: Editura Albatros, 1971, p. 509;
- Căndroveanu, Hristu. „Iuliu Rațiu” în *Literatura română pentru copii: Scriitori contemporani*. București: Editura Albatros, 1988, pp. 184-188;
- Grigoraș, Vasilica. *Fragmente de spiritualitate românească*. București: Editura Oscar Print, 2001, pp. 276, 277;
- Sasu, Aurel. „Rațiu, Iuliu” în *Dicționarul biografic al literaturii române: DBLR*, A-L. Pitești: Editura Paralela 45, 2006, pp. 457, 458;
- Simion, Eugen (coord.). „Rațiu, Iuliu” în *Dicționarul General al Literaturii Române*, P-R. București: Editura Univers Enciclopedic, 2006, pp. 524, 525;
- Baban, Ioan. „Rațiu, Iuliu” în *Univers cultural și literar vasluian. Autori – Publicații – Societăți. Dicționar*. Iași: PIM, 2008, p. 363;
- Moga, Liliana (coord.). „Iuliu Rațiu” în *Călătorie pe tărâmul visării: Antologie de literatură pentru copii și tineret* (poezie, proză, teatru din colecțiile Bibliotecii Județene

„Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui). București: Editura Tritonic, 2019, pp. 388-419;

➤ Ioan, Petru. „Rațiu, Iuliu (1930-2009): un perihușean publicist ce-a navigat extrem de insistent către planeta <<Adolescent>>” în *Școala literară de la Huși și din împrejurimile fâlcene. Album prosopografic*. Iași: Editura „Ștefan Lupașcu”, 2019;

➤ *Calendar cultural 2020: Aniversări, comemorări, evenimente*. Iași: Asachiana, 2020, p. 145;

➤ Moga, Liliana (coord.). „Rațiu, Iuliu” în *Scriitori vasluieni de odinioară și de astăzi: Dicționar biobibliografic*. București: Editura Akakia, 2024, pp. 126-128.

Referințe critice (selectiv):

- Gorki, Maxim. *Despre literatura pentru copii*; trad. de N. Lupașcu. București : Editura Tineretului, 1955;
- „Două cărți pentru adolescenți” de Viniciu Gafița în „Revista de bibliografie”, Nr. 8, 1967;
- „Planetă de adolescent” de Gh. Atanasiu în Gazeta literară, Nr. 11, 1967;
- „Planetă de adolescent” de Eugenia Anton în Viața Românească, Nr. 3, 1969;
- „Ah, acești adolescenți!” de Mircea Iorgulescu în România literară, Nr. 41, 1970;
- Gafița, Viniciu. *Bibliografie de literatură română pentru copii*. București : Editura Ion Creangă, 1978;
- „Compendiu. „Vulturi pe arborele de foc” de Artur Silvestri în „Luceafărul”, Nr. 11, 1979;
- „Rondul de flori” de George Chirilă în „Contemporanul”, Nr. 44, 1980;
- „Șopîrla electronică” de Hristu Cândroveanu în „Contemporanul”, Nr. 46, 1982;
- „Un basm modern. Cine-i oare Făt-Frumos?” de Constantin Paiu în „România literară”, Nr. 22, 1984;
- „Copilul invizibil” de Gheorghe Zarafu în

„Contemporanul”, Nr. 45, 1984;

➤ „Cărți pentru copii: [*Gustul mărului de aur*]” de Cleopatra Lorințiu în „Luceafărul”, Nr. 22 (28 mai 1988), p. 2;

➤ Rogojinaru, Adela. *O introducere în literatura pentru copii*. București : Oscar Print, 2000;

➤ Goia, Vistian. *Literatura pentru copii și tineret*. Cluj-Napoca: Dacia, 2003;

➤ „*Răzbunarea roboților*” de Mariana Ionescu în „Universul cărții”, Nr. 1-2, 2003;

➤ Albu, Mihaela. *Literatura pentru copii. Discursul epic*. Craiova: Editura Universitaria (Tipografia Universității din Craiova), 2007;

➤ „De la Ghilgameș la Harry Potter” de Geo Vasile în „România literară”, An 40, Nr. 12 (28 martie 2008), p. 20;

➤ Cernăuți-Gorodețchi, Mihaela. *Literatura pentru copii: sinteză critică*. Iași, Editura Universitas XXI, 2008.

Însemnări Despre și De... Iuliu Rațiu

„Prozatorul este unul dintre cei mai productivi autori de literatură pentru copii. Cărțile lui sunt populate și de <<eroi>> de-o șchioapă, dar și de preadolescenți, adolescenți, chiar cărora se străduiește a le contura <<figura>> pragurilor de vârstă, dominantă temperamentului lor în efervescentă neașezare. Din această perspectivă, cuceritoare ni s-a părut *Împărăția de zahăr*, 1974, în care o fetiță visează – cu ochii închiși, noaptea sau ziua... La ce visează, oare? La o lume de basm, de bună seamă. Trebuie să-i placă tare mult poveștile, dar neapărat – cele de... ciocolată, și... dintr-o sumedenie de alte dulciuri, un paradis al dulciurilor! Din acest vis al tuturor iluziilor ei, pe fetiță o trezește bunicuța, ce tocmai îi servise o... gogoasă, imagine nu la fel de încântătoare. Firește, bătrâna e refuzată cu indignare de către eroină fiindcă a smuls-o atât de brutal din mirajul în care se cufundase.

Celelalte texte din carte (și ele un dialog continuu al copilăriei cu visul, cu lumea înconjurătoare ori cu basmul însuși) nu mai au însă aceeași pregnanță precum schița care dă titlul culegerii. Mai este de menționat în aceeași ordine de idei

și o altă culegere de schițe, *Cu capul în nori*, 1977; cu <<eroi>> poznași, dar imaginativi, cărora mereu le trec prin cap fel de fel de <<întâmplări>> posibile și imposibile, copiii amestecând realitatea cu fantezia lor inepuizabilă, ca într-un soi de vase comunicante, *Rondul de flori*, 1981, se constituie, la rândul său, într-un potpuriu de povești, legende și, totodată un vademecum pe meridianele lumii. Firește, nu poți <<povești>> o carte ca aceasta, ea fiind mai ales un poem (continuu) al bucuriei de a trăi și cunoaște călătorind, poem al vârstelor fragede, când se descoperă lumea în cele mai frumoase culori ale sale. O carte vie, incitantă, despre cei mici, pentru cei mici și pentru cititorul adult, nu mai puțin încântat de acest periplu al autorului prin lumea entuziastei, curatei și inocentei copilării.

Cele mai multe proze ale lui Iuliu Rațiu sunt consacrate însă școlarilor, lumii școlii, preadolescenților și adolescenților, în intenția autorului aflându-se dorința de a profila în ansamblu acest mediu, de a proiecta și defini temperamente, a corecta <<hibe>> (de caracter – în măsura în care se poate vorbi de <<caractere>> la cei mici), a educa deci și a contribui, în ultimă instanță, la formarea tinerei generații.”

(„Iuliu Rațiu” de Hristu Cândroveanu în *Literatura română pentru copii: Scriitori contemporani*.)

București. Editura Albatros, 1988, pp. 184-188)

„Literatura pentru școlari a lui **Iuliu Rațiu** este o invitație adresată acestora pe drumul științei aplicate. Copiii din cărțile lui *fac* mereu câte ceva, chiar ieșit din comun, cultivându-li-se cititorilor, pe această cale, și o mulțime de sentimente frumoase. Cum se întâmplă, între altele, și în *Uluitorul zbor al rachetei Excelsior I*, din 1963, narațiune al cărei suflet este inimosul elev Dodu, din clasa a VII-a, constructorul unei fuzee ce concentrează atenția școlii lui. Din nou, un text antrenant, dar fără frumuseți de reținut, fără alte personaje care să se țină minte copii ori adulți. Cel puțin adulții sunt de cele mai multe ori convenționali, trași parcă la șapirograf, vorbind și purtându-se ca din <<carte>>, tipic didactici, <<dirigențiali>> excesiv. Există de altminteri o întreagă literatură de acest fel, la noi și aiurea, ce antrenează cititorii, micii cititori, pe firul narațiunii, chiar exprimându-se profilul temperamental, utilă neîndoielnic în plan formativ, dar în fond lipsită de pregnanța artei autentice. [...] O ambianță similară întâlnim și în *Taina florii albe*, 1975. Eroii de aici – niște elevi între 10-13 ani, poartă nume, dar și porecle după personaje din *Harap-Alb* (care, însă, nu-i diferențiază între ei). Inimoși cu toții, întreprinzători, scormonitori, îndrăgostiți de

știință și de frumos, neobosiți în activitățile lor diverse, ei pleacă într-o excursie-expediție, cu profesorul lor de geografie, ducând cu ei aparate de investigat, de construcție proprie. Ajunși undeva, într-un loc dinainte stabilit, <<detectează>> acolo un eveniment petrecut în ultimul război, legat de dispariția bunicului unuia dintre copii.

În această narațiune de proporțiile unei nuvele, **Iuliu Rațiu** – în general pictor de atmosferă epică globală – conturează și câteva personaje mai bine individualizate, dar fără a deveni memorabile nici de astă dată.”

(„Iuliu Rațiu” de Hristu Căndroveanu în *Literatura română pentru copii: Scriitori contemporani*. București. Editura Albatros, 1988, pp. 185-187)

„Câteva dintre scrierile lui **Iuliu Rațiu** – *O nemaipomenită colivie*, *Uluitorul zbor al rachetei Excelsior I* (1963), *Soarele din peșteră* (1966), *Cei mai buni prieteni* (1989) - încadrabile în seria literaturii pentru copii și tineret, păcătuiesc prin schematismul tematicii sau al situațiilor prezentate, precum și prin tonul moralizator. Autorul preia multe dintre șabloanele prozei de gen din epocă: imaginarea unor situații convenționale, meliorismul perspectivei, personaje

tip, bunăoară profesori cu deosebit tact pedagogic care le înlesnesc elevilor rebeli fie vindecarea unor presupuse vicii caracterologice, fie depășirea unor stări sufletești speciale.”

(„Rațiu, Iuliu” în *Dicționarul General al Literaturii Române*, P-R. Eugen Simion, coord., București: Editura Univers Enciclopedic, 2006, p. 524)

„Cea mai izbutită narațiune pare să se afle în miniromanul *Anotimpul dragostei* (1973), unde universul tulbure al sufletului adolescentin este plasat într-o parabolă despre risipire. Intenția de a epuiza tema îl face însă pe autor să adune la un loc mai multe personaje decât era necesar, fiecare ilustrând un alt caz de <<ratare>> provizorie și să complice excesiv firul epic al scrierii. Interesante sunt și câteva povestiri din volumul *Răzbunarea roboților*, care evoluează sub semnul pseudofabulosului (cearta cailor <<albaștri, roșii, violeti>> din *Cai verzi*, <<armăsarul cu aripi>> din imaginația unui copil, răzbunarea unor roboți) sau a deliberatei confuzii livrești (<<judecata>> personajelor din literatura universală pentru copii). **Iuliu Rațiu** a elaborat și *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*, redactată într-un stil colocvial și prezentată

ca scurtă <<sinteză analitică>>, în care inventariază, amalgamat, diferite scrieri socotite subsumabile genului: epopeile antice, literatura medievală, literatura populară românească, opere din literatura franceză, engleză, germană, americană ș.a.”

(„Rațiu, Iuliu” în *Dicționarul General al Literaturii Române*, P-R. Eugen Simion, coord., București: Editura Univers Enciclopedic, 2006, p. 525)

„Cititorul atent constată o diferență, am zice de scriitură, între introducerea teoretică presărată cu locuri comune și solemne banalități de manual, instructaj, ore de dirigiență, sau cuvinte imposibile precum <<apologizare>>, <<ideational>> sau <<fortuit>>, întrebuințate în cu totul alt sens decât cel corect de aleatoriu, și comentariul avizat la crestomația de texte exemplare, meritul principal al lui **Iulian Rațiu** fiind cel de a apăra <<drepturile celor mici la o literatură mare>>. Nu altceva spune Michel Tournier când, confruntat cu eticheta critică de scriitor pentru copii, nu ezită să se apere: <<Eu nu scriu pentru copii, scriu însă animat de idealul lapidarității, limpezimii și al proximității concretului. Când reușesc să fiu cât mai aproape de acest ideal – vai, atât de rar –

ceea ce scriu este atât de fluent încât până și copiii pot să mai citească>>.

[...] Autorul *Istoriei literaturii pentru copii și adolescenți* nu pregetă să dea totodată și rețeta cărților reușite pe adresa copiilor și adolescenților: sentiment, melodramă, aventură (*Singur pe lume, Pinocchio, Dumbrava minunată*), umor, bufonade, fantezie, feeric, fabulos, legendar (Creangă, Eminescu, Ispirescu). Oare această rețetă nu convine și cărților pentru maturi? Noi, cei mai vârstnici, nu citim oare cu aceeași emoție și uimire a copilului *Făt Frumos din lacrimă* sau *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Așa că ne punem întrebarea: Oare Jack London sau Dickens au scris special pentru copii? Dar Saint-Exupéry, Hugo sau Jules Verne?”

(„De la Ghilgameș la Harry Potter” de Geo Vasile în „România literară”, An 40, Nr. 12 (28 martie 2008), p. 20)

„Majoritatea cărților sale [ale lui **Iuliu Rațiu**] sunt născute din dorința de a vorbi despre și pentru copii și tineret: *O nemaipomenită colivie* (1961), *Uluitorul zbor al rachetei Excelsior II* (1963), *Soarele din peșteră* (1966), *Clasa în care nu se întâmplă nimic* (1968). *Planetă de adolescent* (1967) este

un roman de mici dimensiuni în care autorul impune, prin elevul Șerban Mitran, un caz de mistificare morală elucidat în final spre binele eroului. Narațiunea e cursivă și dinamică prin stil și acțiune.”

(„Rațiu, Iuliu” de Marian Popa în *Dicționar de literatură română contemporană*. București: Editura Albatros, 1971, p. 509)

„O bună parte din cărțile lui Iuliu Rațiu au un caracter științifico-fantastic, cum este *Șopârta electronică*. Stilul scriitorului este unul particular, în sensul că aplică procedeul aglomerării faptelor și întâmplărilor, le conduce către un punct culminant și le <<răstoarnă>> în deznodământ, de cele mai multe nu la fel de spectaculos ca în timpul derulării lor. Uneori ele merg spre o latură comică, ironică, asta fiind tot o notă particulară. Este neîndoielnic faptul că opera lui **Iuliu Rațiu** este una a intențiilor, din păcate rămasă prea repede în arhive, datorită schimbării fundamentale a mentalităților, deși majoritatea cărților sunt născute din dorința de a vorbi despre și pentru copii...”

(„Rațiu, Iuliu” de Ioan Baban în *Univers cultural și literar vashuian : Autori – Publicații – Societăți*.

Dicționar. Iași: PIM, 2008, p. 363)

„Întocmai ca aerul sau ca apa, copilăria este pretutindeni, este fluviul cu cei mai mulți afluenți, minunea născând secătuită. Ea întreține în lume basmul, gingășia, zâmbetul, este puntea cu care tentăm posteritatea și prin care, totodată, prezentul ne ispitește în chipul cel mai stăruitor. Trăim – orice am face și la orice vârstă – între copii, într-o continuă fraternitate cu lumea lor; îi cunoaștem pe toți pentru că fiecare ne definește pe noi și pentru că în fiecare copil descifrăm acea materie vrăjită din care umanitatea nu numai că se plămădește și se desprinde spre vis, dar prin care se manifestă și dănuie în tot ce are mai curat. [...] Și este adevărat: datorăm copiilor cel mai mare respect. De aici reiese și misiunea scriitorilor de a se apropia cu interes și generozitate de copii pentru afirmarea deplină a drepturilor celor mici la o literatură mare.¹²”

¹² Unele dintre aceste gânduri și idei se regăsesc și într-un, să-i spunem <<referat>>, elaborate mai de mult, împreună cu alți scriitori, despre destinul și avaturile literaturii pentru copii, precum și în discuțiile prelungite și rodnice pe care le-am purtat în cadrul Secției de literatură pentru copii a Uniunii Scriitorilor din România și nu o dată consemnează gândurile fertile ale unor renumiți autori care și-au dedicat creația lor <<celor mici>>, precum Mircea Sântimbreanu, un bun cunoscător al fenomenului acestei literaturi, el însuși surprinzând în scrierile sale <<cu

(„În loc de introducere” de Iuliu Rațiu în *O istorie a literaturii pentru copii și tineret*. Chișinău : Prut Internațional, 2006, pp. 5, 6)

„<<Copilul ca *homo ludens* este un om deplin>>, ne asigură academicianul Mihai Cimpoi în *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Și tot el, aliniindu-se aprecierilor unor cercetători avizați, este de părere că, fiind personajul fundamental al prozei acestei literaturi... copilul, candidul, ingenuul, prin inteligența senzorio-motorie, care asimilează intens realul (Piaget) – construiește *singur* spațiul, concepe în mod spontan cauzalitatea și timpul. Concluzia firească a acestui concept a tras-o, cu peste două secole în urmă, Fr. Schiller: <<Numai atunci omul este un adevărat întreg, când se joacă>>. Desigur, la pledoaria pertinentă care

firească și naturală... vârsta poznelor, a jocului, a lipsei de griji, a concurenței acerbe dintre datoria de a învăța și dorința intempestivă de a se juca>>, - după cum îl caracteriza unul dintre exegeți. Împreună cu el și alături de Radu Tudoran, Octav-Pancu-Iași, Al. Mitru, Călin Gruia, Constantin Chiriță, Ion Hobana și mulți alții am lucrat și visat zeci de ani să dărâăm tabuuri și idei preconcepute, conservatoare și nu de puține ori ca să spulberăm... plăcerea, ciudată, pe care o manifestă critica literară de a minimaliza această literatură, atitudine preluată... cu bucurie mai recent parcă și de educatori, în tendința lor, chipurile eliberatoare, de a exagera influența jocului, fie chiar și pe calculator, în viața copiilor.

trebuie făcută pentru a *situa*, în mod firesc, *jocul* înlăuntrul domeniului estetic, se aduc și argumentele teoretice ale marelui fenomenolog al ludicului Johan Huizinga care vine cu o precizare absolut necesară: <<Înlăuntrul spațiului de joc domnește o ordine proprie și absolută... Iată, deci, o trăsătură nouă și mai pozitivă a jocului: *jocul creează ordine, este ordine* (s.n). În lumea imperfectă și în viața haotică, jocul reprezintă o desfășurare temporară limitată. Ordinea pe care o impune jocul este absolută. Cea mai mică abatere de la acea ordine strică jocul, îndepărtează caracterul și îi suprimă valoarea>>. Demne de a fi reținute și valorificate în această perioadă de *ciudată negare* prin care trece literatura pentru copii și adolescenți sunt și alte argumente aduse de Mihai Cimpoi în sprijinul afirmării firești a existenței și valorificării acesteia.”

(„Argument” de Iuliu Rațiu în *O istorie a literaturii pentru copii și tineret*. Chișinău: Prut Internațional, 2006, pp. 8,9)

„Ce este așadar cartea pentru copii? Scriitorii răspund la această întrebare prin cărți. O bibliotecă de sute și mii de cărți, zestre milenară neconținut în sporire, alcătuiește acest răspuns despre care am putea chiar spune că s-a constituit înainte și independent de orice întrebare de teorie literară. Cărțile copilăriei se nasc din dragoste. Cântecul, versul, basmul au încălzit leagănul omenirii și glăsuirea lor a luminat inima fragedă a copilului. [...] Cărțile trăiesc în preajma copiilor, sfioase și liniștite, așteptând să li se descopere scrierile de soare ale ideilor, să le fie înțeleasă frumusețea catifelată a învățămintelor...

[...] Dragostea pentru scris, pentru carte a răsărit din inima oamenilor în toate timpurile și în toate anotimpurile ca o floare înveșmântată în noblețea idealurilor pentru care au luptat întotdeauna: libertate, fericire. <<...Nu este alta și mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cititul cărților...>>, scria Miron Costin, iar Mihail Sadoveanu, pomenind de cele mai plăcute momente din copilăria lui, spunea, adesea, despre Creangă:

<<Eu ceteam povestea lui Harap-Alb și-n juru-mi se strecura oftând vântul care scutura frunzele. Suflările lui n-ajungeau până în adăpostul meu; mă simțeam fericit... Creangă s-a amestecat de aproape cu viața mea, mi-a fost

prieten, mi-a fost bunic...>>

[...] De aceea, îmi place să cred că, în sipetul fermecat al bibliotecii multor copii sunt – alături de *Iliada*, *Odissea* și *Harap-Alb* – și operele minunate ale autorilor contemporani de cărți pentru cei mici.”

(„Sipetul fermecat” de Iuliu Rațiu în *O istorie a literaturii pentru copii și tineret*. Chișinău: Prut Internațional, 2006, pp. 17, 18)

Din Colecțiile Bibliotecii Județene
„Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
(fragmente din opera lui Iuliu Rațiu)

Cei mai buni prieteni

1. Cărțile

Bunica lui Dan moțâie pe un fotoliu cu o carte în mână. Soarele, spre crepuscul, privește pe fereastră. Sâcâită de-o rază de soare care îi joacă pe pleoape, bunica se trezește din picoteală și clatină din cap supărată.

Soarele, amuzat, dar și... puțin speriat, pornește, repede, spre apus; înainte de a dispărea complet, mai bate, totuși, cu

degetul de la o mână-rază în fereastră: „La revedere... Somn ușor!...”

Bunica tresare, mirată, și deschide brusc ochii: „Poftim? Ia vezi, știi că ești cam obraznic?!”...

Tatăl lui Dan tocmai intră pe ușă, o aude și rămâne, surprins, în prag:

- Și, mă rog, de ce sunt obraznic?!

Bunica se trezește de-a binelea, e puțin rușinată:

- N-am vorbit cu tine!

- Dar ce, a venit Dan?

Începe să sune telefonul. Însă nici unul dintre ei nu se duce să ridice receptorul. Telefonul sună de câteva ori calm, apoi carcasa de ebonită dârdâie, ca apucată de friguri.

Tatăl lui Dan întreabă iritat:

- Oare cine-o fi?

Dar nu pune mâna pe receptor.

Receptorul, ca și cum s-a supărat că nu e băgat în seamă, se ridică de pe furcă și se apropie de urechea lui. Până la urmă își dă seama ce se întâmplă și, mirat că bunica îi ține receptorul la ureche, începe să vorbească:

- Alo! Da, Popescu la telefon... Poftim? Să trec pe la școală? Acum? Vai de mine! S-a întâmplat ceva cu Dan? Dar cu cine vorbesc? A, cu tovarășa dirigintă...

Și chipul profesoarei îi apare aievea în fața ochilor, într-un fel de medalion, de parcă telefonul ar avea ecran. Mai mult chiar, lângă ea îl vede și pe Dan:

- Dar ce-a mai făcut?

Atunci, ciudat, medalionul se extinde pe toată suprafața „ecranului” și el îl vede pe Dan citind în ora de zoologie, pe sub bancă, o carte polițistă. Bineînțeles, „vede” și cum îl surprinde profesoara, „aude” și dialogul care are loc între ei și „înregistrează” până la urmă și rezultatul: nota 3, care se încolăcește și se zvârcolește ca un șarpe...

Tatăl lui Dan, îngrozit de imaginea care îi joacă în fața ochilor, spune abătut:

- Atunci... vin, îndată, la școală!... Și rămâne cu receptorul în mână: M-au chemat la școală, mamă... pentru Dan, spune el abătut. Să știi că nu prea învață...

- Dar citește toată ziua, încearcă să-l apere ea. Și-n pod se urcă și citește...

- Asta-i: citește, dar nu învață...

- Oare să nu aibă ținere de minte? se alarmează bunica.

Tatăl lui Dan izbucnește în râs:

- Cine, el?! Întreabă-l ce-a făcut Harap Alb sau Căpitanul Nemo, la pagina 49, și o să-ți spună cât ai clipi... E-o mare podoabă, mamă!

Bunica îl pune la punct:

- Ia vezi cum vorbești de nepotul meu...

-Vorbesc încă prea frumos. Să auzi după ce mă întorc de la școală!

Iese, aferat, pe ușă, care, trântită cu putere, suferă din toate încheieturile.

Bunica privește supărată după el:

- Hm! își închipuie că eu n-am să fiu pe aici! Apoi, își spune cu teamă, uitându-se la ceasul din perete, care parcă se mlădiază, după cum alunecă pendulul în dreapta și-n stânga. „Numai de nu s-ar întâlni cu Dan pe drum!”

Dar, pe drum, Dan aleargă, fără grijă, bătând o minge cu piciorul și învârtind ghiozdanul, ca pe o morișcă, deasupra capului. Deodată privește mai atent, în față, pe stradă, și încremenește:

- Tata!

Într-adevăr, în capul străzii se zărește silueta tatălui său. Dintr-un salt, Dan ajunge într-un copac. Jos, însă, a rămas mingea. Dan îi face semn să urce și ea. Mingea, parcă amuzată, refuză.

Tatăl lui Dan a ajuns și lângă minge. O vede. Privește mirat în jur și, cum nu zărește pe nimeni, o lovește cu piciorul, ca un copil.

Mingea zboară cu viteză și se izbește de Dan care, dezechilibrat, abia mai poate să se țină cu mâna de o creangă.

Tatăl lui se depărtează.

Dar și Dan, ca și cum a uitat prin ce a trecut, pornește, din creangă în creangă, spre casă. Mingea se ține după el, rostogolindu-se, docilă, pe stradă. Au ajuns în dreptul casei. Dan, cocoțat încă într-un copac, îi face, din nou, semn să vină la el. Mingea refuză. Ba, mai mult, se apropie de o ușă și o lovește de trei ori, ca și cum ar ciocăni să i se deschidă.

Bunica e tot în camera de zi. Acum nu mai moțăie în fotoliu: citește o carte. Roxi, un câine foxterier, simte ceva la ușa de la intrare și se apropie de ea mârâind.

Mirată, bunica se ridică din fotoliu și se îndreaptă spre ușă să o deschidă:

- O fi venit Dan! Deschide ușa larg, dar nu vede pe nimeni! Doar mingea, pe care o înhață Roxi cu gura.

- Oare de ce întârzie?, se îngrijorează bunica. Hm! Ce-or fi având toți cu băiatul ăsta?

Intră în cameră.

- E prea liniștit, asta-i!

Dar chiar în clipa aceea se aude zgomotul făcut de ghiozdanul lui Dan, care a aterizat în mijlocul camerei. Apoi, ca din cer, cade și el. Bunica îl privește muștrătoare:

Căut biobibliografie aniversar

- Iar ai intrat pe fereastră?!... Ptiu! Ce m-ai speriat!

Roxi s-a ascuns într-un ungher.

- Salve, bunico! Răsuflă greu Dan.

- Ce fel de salve? îl întreabă bunica supărată. De artilerie? Că tu, când intri în casă, parcă tragi cu tunul! Ascultă, nu te-a învățat nimeni să spui „Bună ziua”?

- Bună ziua!, zice Dan, într-un fel, rușinat.

- Bună! Deși, pentru tine, nu prea văd cât de bună o să fie... Spune, nu te-ai întâlnit cu taică-tu?

- M-am întâlnit... El era pe trotuar, eu prin copaci... Era cam supărat, nu? Eu miros, bunico, pericolul de la o poștă...

- Îl „miroși”? spune bunica ironică.

- Îl simt, îl adulesc, îl sesizez, îl intuiesc... Dumneata știi cum se cheamă, într-un cuvânt, toate astea?

- Bineînțeles: neseriozitate...

- Ba, sinonime! Azi am învățat despre ele...

- Lasă asta și mai bine spune-mi de ce l-au chemat pe taică-tu la școală?

- Deci ai aflat!, clatină din cap Dan, a pagubă. M-a însemnat în catalog profesoara de zoologie... M-a întrebat ce-i măgarul.

- Bătea șaua?, zîmbește, acru, bunica.

- Îmi pare rău; era o întrebare pur științifică. Eu

prinzând ideea din zbor...

- Din zbor?! se miră ea. Parcă ideea asta e mamifer, nu pasăre...

- Da, dar tot idee rămâne...

- Înțeleg, vrei să spui: semnificația, conținutul, fondul, esența, miezul problemei...

- Excelent: nota zece!, se entuziasmează Dan.

-Tu, fie vorba între noi, ce notă ai luat? îl întreabă bunica.

- Eu? Am împușcat două note, dintr-odată... Că m-a însemnat și la purtare...

- Înțeleg! se îngrozește bunica. Atunci, nu-ți pot ura decât: Noapte bună!... Și vrea să intre la ea în cameră.

- Cum, bunico, dar eu nu mănânc nimic?, face Dan nedumerit.

- O să... mănânci tu destul în seara asta... spune ea profetic. Așteaptă numai să se întoarcă taică-tu de la școală. Apoi, cu glas scăzut, parcă să nu mai audă și altcineva: Eu, ca nu cumva să spui că nu sunt bunica ta cea iubitoare, te-aș sfătui să mături podul, ca să ai unde te ascunde, cu cărțile astea, arată ea spre bibliotecă, pe care observ că le citești degeaba...

Și iese, gravă, pe ușă. După ea, Roxi care, de asemenea, nu-i acordă nici o atenție. Ba chiar și mingea...

Dan se trânteste, abătut, într-un fotoliu și privește cu tristețe în jur:

„Am rămas singur... ca în Cuore... Hm! Auzi: Cuore... Asta-i: nu sunt altceva decât un micuț șoarece de bibliotecă... Bine îmi zice bunica: <<Citești mult, dar faci economie de creier...>> Gata, m-am decis: urc toate cărțile în pod!”

Ia câteva cărți în mână. De pe copertile acestora încep parcă să-l roage să nu facă așa ceva Harap-Alb, Căpitanul Nemo, Micul Prinț, Alice... Dan, însă, e ferm decis: „Degeaba încercați să mă înduplecați. În pod e locul vostru! Când va veni tata și va vedea biblioteca goală, va înțelege că de azi înainte n-o să mă mai găsească profesoara de zoologie citind în ora ei”.

Dan urcă treptele spre pod cu un vraf de cărți în brațe. De pe coperta ultimei cărți îl privește Sherlock Holmes... „Ce zici, maestre?” Sherlock Holmes ridică din umeri... „Cum, n-ai nici o părere că te bag pe dumneata la răcoare?”

În pod, aruncă repede cele câteva cărți într-o ladă și coboară. Mai ia câteva cărți din bibliotecă și urcă din nou scara spre pod, deși simte că e obosit și cade de somn.

...Însă, ca în vis, pe la mijlocul scării, se întâlnește cu un personaj ciudat, transparent, ca și cum ar fi făcut din sticlă, ale cărui contururi și trăsături seamănă perfect cu ale lui. Are, în mâini, la fel, câteva cărți, ba chiar pe cele care le urcase mai

înainte și le închisese în lada din pod.

Dan îl privește uluit: „Parcă l-aș cunoaște de undeva!”

- Ce faci, amice?

- Duc cărțile înapoi, în bibliotecă, acolo unde le este locul, îi răspunde Celălalt.

- Cuuuuum?! se înfurie Dan.

- Cum vezi!

- Eu văd, dar nu înțeleg cum îți permiți?! Și ca să nu mai lungim vorba, spune repede cine ești? îl ia Dan repede.

- Adică, pretinzi că nu mă cunoști... îi răspunde Celălalt în doi peri.

- După obraznicie, e adevărat, îmi pari foarte cunoscut. După aspect... Ascultă, nu ești cumva fiul Omului Invizibil?

Celălalt izbucnește în râs:

- Ești grozav... Și ca să-ți spun sincer, uite, de asta țin eu atât de mult la tine...

- Nu înțeleg, cum ții la mine, când ceea ce faci acum e împotriva mea? îl pune Dan la punct.

De pe copertele cărților pe care le cară Celălalt, se „desprind”, „alunecă” și „cad pe jos”: Spânul, Alice, Șarpele Kaa, Bob-Piratul care se ascund pe unde nimeresc... Celălalt încearcă să-i distragă atenția:

- Împotriva ta?

Căut biobibliografie aniversar

- Bineînțeles!, se înfurie Dan. Și fii mai atent că, uite, îmi pierzi cărțile pe drum...

- Dimpotrivă, îl contrazice Celălalt, cred că tocmai acum le duc unde le este locul!

- Locul lor este unde le pun eu!, îi smulge Dan cărțile. Ascultă, să știi că ești un personaj care nu-mi prea place, mai adăugă simțind că i se închid ochii de somn.

(fragment din volumul *Cei mai buni prieteni*. București : Editura „Ion Creangă”, 1989)

Eroii din Galaxia Gutenberg
(comedie în trei tablouri)

PERSONAJELE:

DAN
BUNICA LUI DAN
POPESCU, TATĂL LUI DAN
PIRATUL
SPÂNUL
ALICE
ȘARPELE KAA
OMUL INVIZIBIL
CĂPITANUL NEMO
MICUL PRINȚ
D'ARTAGNAN
TÎNĂRUL COSMONAUT
GLOBUL
SPORTIVUL
GULLIVER
COLȚ ALB
WINNETOU

FRAM
SHERLOCK HOLMES
LIZUCA
HARAP ALB

TABLOUL I

DECORUL: O cameră de zi, cu două uși și fereastră; masă de lucru, cu telefon pe ea; biblioteca plină de cărți, în mare neorânduială.

(Câteva clipe de liniște, apoi sună, strident, telefonul. Pe ușa din stânga intră Popescu, tatăl lui Dan).

POPESCU: *(ridicând receptorul):* Da... Popescu... Poftim? Să trec pe la școală? *(Alarmat)* Acum? Vai de mine? S-a întâmplat ceva cu Dan? Un accident? Nu? Cu cine vorbesc? Doamna dirigintă... La revedere... *(Pune receptorul în furcă)* Hm! *(Prin dreapta intră bunica lui Dan).* Către aceasta: M-au chemat la școală, mamă... Pentru Dan... Nu prea învață...

BUNICA: Eu văd – și văd încă foarte bine – că el citește toată ziua... Și-n pod se urcă și citește...

POPESCU: Asta-i, citește... dar nu învață!

BUNICA *(deodată, alarmată):* Oare să nu aibă tinere de minte?

POPESCU *(izbucnind în râs):* Cine, Dan? Țsta ține minte până și în ce minut, acum 3 ani, în etapa a șasea a

campionatului diviziei C, s-a marcat primul gol... E-o mare podoabă, mamă!

BUNICA (*punându-l la punct*): Ia vezi cum vorbești de nepotul meu că mă supăr...

POPESCU: Vorbesc încă prea furmos! Stai să vezi după ce o să mă întorc de la școală! (*Iese, așerat, pe ușa din stânga*).

BUNICA (*privind după el*): Ia te uită! Își închipuie că eu n-am să fiu aici? (*Apoi, temătoare*) Numai de nu s-ar întâlni cu Dan pe drum... Hm! Ce-or fi având toți cu băiatul ăsta? E prea liniștit, asta-i! (*Dar chiar în clipa aceea, pe geamul deschis, zboară din afară înăuntru un ghiozdan, iar după câteva clipe, Dan escaladează fereastra. Bunica, speriată, îl privește uluită*). Tu erai? Ptiu, ce m-ai speriat!

DAN (*ajungând dintr-un salt în mijlocul încăperii*): Salve, bunico!

BUNICA: Ce fel de salve? De artilerie? Că tu, când intri în casă, parcă tragi cu tunul! (*Severă*) Ascultă, nu te-a învățat încă nimeni să zici „bună ziua”?

DAN: Bună ziua!...

BUNICA: Bună! Deși pentru tine nu prea văd cât de bună o să fie, dar... Ascultă, nu te-ai întâlnit cu taică-tu?

DAN: Cum, adică, să mă întâlnesc?

BUNICA: Cum se întâlnesc doi oameni pe stradă...

DAN (*spășit*): M-am întâlnit...

BUNICA: Și?

DAN: El mergea pe trotuar, iar eu... prin copaci, din creangă în creangă... Era cam supărat, nu?

BUNICA: Cam... Dar cum de l-ai simțit că e supărat?

DAN: Ei, bunico! Cum de mă poți întreba naivități din astea? Vezi că nu mă cunoști? Eu miros pericolul de la o poștă.

BUNICA (*ironică*): Îl miroși?

DAN (*ghiduș, enumerând*): Îl simt, îl adulesc, îl intuiesc, îl sesizez... Hai, dom'le, că știu toată terminologia... Dumneata știi cum se cheamă, într-un cuvânt, toate astea?

BUNICA: Bineînțeles, neseriozitate!

DAN: Ba sinonime... Și dacă ții cu tot dinadinsul, îți mai etalez câteva mostre.

BUNICA: Nu sunt deloc curioasă. Mai curioasă aș fi să aflu de ce l-au chemat pe taică-tu la școală... Ce-ai făcut?

DAN (*cu nevinovăție*): Eu?!

BUNICA: Dar cine?

DAN (*l-a luat gura pe dinainte*): Deci s-a și răspândit povestea... (Apoi:) Profesoara de zoologie m-a însemnat în catalog...

BUNICA: Vai de mine! De ce?

DAN: M-a întrebat ce-i măgarul...

BUNICA: Bătea şaua?

DAN: Îmi pare rău! Era o întrebare pur ştiinţifică despre mamifere. Eu, prinzând chestia din zbor...

BUNICA (*întrerupându-l*): Din zbor? Parcă chestia asta era mamifer, nu pasăre...

DAN: Da, dar tot o chestie rămâne...

BUNICA: Înţeleg, vrei să zici, nu chestia, ci: semnificaţia, conţinutul, miezul problemei...

DAN: Excelent! Nota 10!

BUNICA (*ca pe un secret*): Tu, fie vorba între noi, ce notă ai luat?

DAN: Crezi că mă chinuiam eu să răspund pentru una singură? Am împuşcat trei note deodată!

BUNICA: Extraordinar, fantastic, nemaipomenit, uluitor, formidabil...

DAN: Hai, bunico, nu mai râde de mine...

BUNICA: Vrei să susţii că tu, când foloseşti unele sinonime, râzi de mine?

DAN: Nu, dar...

BUNICA: Bine, bine... Şi ce răspuns ai dat, ca să-ţi spun exact, ce notă ai luat?

DAN: Dacă îmi spui, să ştii că, începând de azi, fac tot ce-mi ceri: tai lemne, fac chiftele, îmi fac patul, mă apuc de yoga,

mătur, iar la comandă, fac orice alte mărunțișuri plecticoase...

Așadar, fii atentă: la întrebarea „Ce-i măgarul?” eu am răspuns:

„Un iepure de casă care a crescut mai mare...” Grozav, nu?

BUNICA: Hm! Cu alte cuvinte, nici n-ai dat un răspuns prea original?

DAN (*nedumerit*): Cum adică n-a fost un răspuns original?

BUNICA: Păi dacă răspunsul acesta l-a dat, înaintea ta, un poet francez...

DAN: Adevărat, am citit poezia lui Jules Renard...

BUNICA: Iar pentru fapta asta (*gândindu-se, chipurile, profund*), ai luat nota 3 la zoologie, nota 3 la franceză pentru că poetul nu-i în manual și...

DAN: Ei, ei?

BUNICA: Să vedem acum ce notă o să-ți pună și la purtare că, de asta cred, l-au chemat pe...

DAN (*trist*): Mi-a și pus-o...

BUNICA: Nici nu te mai întreb câtă vreau să dorm liniștită la noapte... Noapte bună! (*Se pregătește să iasă*).

DAN (*nedumerit*): Cum, dar eu nu mănânc nimic? Nu-mi dai nimic de mâncare?

BUNICA (*profetic*): O să mănânci... destul în seara asta. Fii fără grijă! Și-apoi ziceai că-ți faci singur chiftele... Eu, ca să nu mai spui că sunt bunica ta cea iubitoare, te-aș sfătui să măhuri

podul ca să ai unde te ascunde când s-o întoarce taică-tu de la școală...

DAN: E cazul să-mi iau și perna cu mine?

BUNICA (*cu subînțeleles*): Socotesc că-i inutil...

DAN: Să înțeleg că ești optimistă și crezi că, totuși, n-o să dorm în pod în noaptea asta, când afară suflă vântul atât de turbat?

BUNICA: A, eu nu la asta mă refeream... (*Și parcă nepăsătoare:*) Pe mâine, dragul meu...

DAN: Cum, mă lași așa?!

BUNICA: Chiar așa: instantaneu, pe loc, deodată... (A ieșit).

DAN (*în urma ei, admirativ*): Prinde repede! Iar eu nu sunt altceva decât un șoricel de bibliotecă... Dacă m-ar auzi bunica, iar ar spune: (*imitând-o*) „Citești mult, dar faci economie de creier... Mai bine ai economisi lumina electrică!” Da, da; gata: am terminat cu voi! (*Scoate câteva cărți din rafturi*) Vă duc în pod... Acolo-i locul vostru... Când va veni tata și va privi biblioteca goală, va pricepe dintr-o privire că, de acum înainte, n-o să mă mai găsească profesoara de zoologie citind în ora ei romane de aventuri... Ce părere ai, domnule Sherlock Holmes? (*Aproape că a golit biblioteca și, cu cărțile în brațe, deschide, încetișor, ușa*) La pod cu voi! (*A ieșit. Câteva secunde scena rămâne goală, apoi, deodată, de după bibliotecă, apare un*

personaj ciudat: Piratul. Are bonetă verde de corsar, un ochi acoperit cu o bandă neagră, picior de lemn).

PIRATUL: Auziți! Eu, în pod!... Eu, care toată viața am stat numai pe corăbii... Se vede de la o leghe că la povestea vieții mele Dan încă n-a ajuns... că nu mă cunoaște...

(De după un birou apare un alt personaj: Spânul; are capul complet ras, iar fața parcă ar fi dată cu var).

SPÂNUL (cu mândrie): Nici pe mine!

PIRATUL (privindu-l uluit): Dar tu cine mai ești?

SPÂNUL: Spânul, un unchi de-al tău, după mamă...

PIRATUL (furios): Eu sunt orfan, n-am mamă! Și dacă îți închipui că îți bați joc de mine (a scos cuțitul), îți bărbieresc și ultimul fir de păr pe care-l mai ai!...

SPÂNUL (cu viclenie): Ei hai, lasă, nu te enerva... Am auzit și eu cât de viteaz ești!

PIRATUL: Cine ți-a spus?

SPÂNUL: Cyrus Smith...

PIRATUL: Eram sigur... Nu-i așa că se laudă peste tot că m-a dat gata? Ha! Ha! Ha! I-am tras însă o cacialma...

SPÂNUL: El era mai modest: zicea că ți-a tras doar o bătaie...

PIRATUL: Bine, bine, asta la pagina 275; la pagina 354, însă, când a scos pistolul, și-a închipuit că, gata, m-a dat... gata! Dar nu mi-a rănit decât piciorul de lemn... Am spart în cădere o

sticlă de cerneală roșie și cum... sângele curgea gârlă... el a crezut că... Ha! Ha! Ha! (*Spânul îl privește fără să schițeze măcar un zâmbet*) Ce, tu nu râzi?

SPÂNUL: Nu...

PIRATUL: Adică, înțeleg că vrei să mă înfrunți... Să mă înfrunți pe mine, spaima mărilor...

SPÂNUL (*cu viclenie*): Nu sunt atât de naiv încât să nu-mi dau seama cât de viteaz ești...

PIRATUL (*plin de el*): Mda!...

SPÂNUL (*continuând*): Întrebarea pe care mi-o pun acum este: Ce ne facem? Am rămas singuri pe lume că ceilalți sunt în pod...

PIRATUL: Ne descurcăm noi... Deocamdată să trag o dușcă...

SPÂNUL: Nu văd cum ai să găsești pe aici whisky!...

PIRATUL: Beau orice! În sticluța aceea (*o arată*) ce-i?

SPÂNUL (*citind pe etichetă*): Oxietil-para-fenilen-diamină.

PIRATUL: Sună frumos... Trebuie să fie ceva bun... Ia citește ce scrie mai departe...

SPÂNUL: „Pentru dezvoltat”...

PIRATUL: Adică?

SPÂNUL: Ce să-ți explic că tot nu înțelegi...

PIRATUL: Ascultă! Eu am un picior, nu capul de lemn... (*Se ciocănește în cap care sună a lemn și îi sare chiar o așchie de lemn din cap*).

SPÂNUL (*uimit*): Ce-a fost asta?

PIRATUL: Ce să fie, mie îmi sare ușor țandăra... dar să lăsam... (*Cu gândurile lui:*) Developat ai zis?

SPÂNUL: Da...

PIRATUL (*logic*): Adică e ceva de băut până cazi la pat. Dă sticla încoace, Spânule!

SPÂNUL: Ia ascultă! De când îmi comanzi tu mie?

PIRATUL: Cum de când? De când Căpitanul Nemo a plecat în pod, iar eu am rămas singurul marinar de nădejde pe uscat... Dă sticla pentru că m-am uscat...

SPÂNUL (*prefăcut, mieros*): Aș trage și eu o dușcă...

PIRATUL: Să nu te prind că tragi... (*A scos pistolul*).

SPÂNUL (*prefăcut*): Hai, că glumeam... Eu nu beau nici apă... Numai Harap Alb.

PIRATUL: Am auzit și eu povestea cu Harap Alb și cu fântâna în care l-ai închis pentru că îi era sete. Cu mine n-o să-ți meargă, Spânule!...

SPÂNUL: Bine, bine; atunci ține sticla și bea... (*Cu o mână îi întinde sticla, dar, în același timp, ia pistolul de pe masă*).

PIRATUL (*surprins*): Cum, mi-ai luat pistolul?

SPÂNUL (*stăpân pe situație, rânjind*): Cu mine ți-ai găsit tu, pirat nenorocit, să te pui?! N-a putut să mă învingă el Harap Alb și o să poți tu?

PIRATUL (*îl privește câteva clipe serios, apoi izbucnește în râs*): Ha! Ha! Ha! (*Către sală*). Lepădătura asta (*arată spre Spân*) își închipuia că nu știam cât de viclean este... Hai, măi, că am auzit de la Dan chestia cu fântâna... O zi întreagă a învățat săracul despre tine...

SPÂNUL (*cu aroganță*): Atunci, dacă știi de ce sunt în stare, dă sticla încoace că am nevoie de ea pentru altceva...

PIRATUL: Nici nu mă gândesc...

SPÂNUL: Atunci, trag! (*Întinde pistolul spre Pirat*).

PIRATUL: Trage dacă ai cu ce: gloanțele sunt la mine... (*Le arată*).

SPÂNUL (*uluit*): Deci m-ai tras pe sfoară...

PIRATUL (*agitând sticla*): Deocamdată o să trag... un gât...

SPÂNUL: Bine, trage...

(*Deodată, de după bibliotecă apare Alice*).

ALICE (*cu disperare*): Nu, nu bea: e o soluție adusă de Dan de la cercul foto...

PIRATUL: Ce te amesteci tu, fetițo! Ce, ești fiica lui?

ALICE: Nu, nu! Cum să fiu?! Sunt Alice... Trebuie să mă crezi: Spânul special te lasă să bei... Să te otrăvească!

PIRATUL: Pe mine? Ha! Ha! Ha! Eu, drăguț, beau și flăcările iadului când mi-e sete și n-o să beau oxietil-paradinamita asta? (*Duce sticla la gură și bea. La început se scutură de plăcere, apoi, deodată, se trânteste la pământ și începe să se zvârcolească, pe jos, în chinuri*) Mi-ai dat să beau apă, Spânule... apă!

SPÂNUL (*bucuros*): O să vezi tu ce fel de apă-i asta...

PIRATUL: Ce mai... M-ai otrăvit... cu apă...

SPÂNUL: Ași! Eu nu te-am otrăvit... (*cu viclenie*): Te-am dezvoltat...

PIRATUL: Ce mi-ai făcut?

SPÂNUL: Ce trebuia! O radiografie... Privește-te (*Piratul se scoală în picioare: prin transparența pielii i se văd, ca la un schelet, numai oasele*). Voiam să știu ce-ți poate pielea și ce ai pe dinăuntru ca să-mi dau seama dacă pot conta pe tine... Ai înțeles?

PIRATUL: Nu!

SPÂNUL: Nici nu mă mir pentru că, de-abia acum, privindu-te mai bine, îmi dau seama că singurul organ sănătos din tine e doar piciorul de lemn... De aceea, nu te puteam lăsa, amice, să o faci pe căpitanul acestui vas în furtună...

PIRATUL: Care vas?

SPÂNUL: Corabia asta a lui Dan... De-acum înainte, Căpitanul ei sunt eu!

PIRATUL: Dar în viața ta n-ai pus mâna pe un sextant!...

SPÂNUL: Am pus, în schimb, mâna pe tine! Și în halul în care arăți, pentru că așa nu mai poți ieși, singur, în lume, vei face tot ce-ți spun! (*Sever!*). Scoate-ți piciorul de lemn să nu tropăi și hai!

PIRATUL (*resemnat*) : Unde?

SPÂNUL: Sus, în pod...

PIRATUL: În pod! De ce? Tocmai acum când, printr-o minune, de-abia am scăpat de captivitatea bibliotecii, tu vrei să intrăm singuri în capcană?...

SPÂNUL: Cât de naiv mai poți fi! Sau, poate, mai știi, ești beat.

PIRATUL: Cu para dinamita asta?...

SPÂNUL: Ai dreptate, dar uitasem că acum tu gândești cu... craniul gol!... (*Explicând*) Când vom ajunge în pod, noi o să-l luăm în captivitate pe Dan! El, acum, e liniștit: nici nu-și închipuie că i-am scăpat printre degete... de altfel, dacă-ți amintești, nouă nici nu ne prea dădea importanță! El toată ziua era nas în nas numai cu Gulliver, cu Micul Prinț...

PIRATUL: Și ce-o să facem după ce scăpăm de el?

SPÂNUL: Totul! Atunci în mâinile noastre vor fi toți eroii din cărți, iar cu ei voi cuceri Globul...

PIRATUL (*satisfăcut*): Așa!... Așa!... Mie îmi lași mărire...

SPÂNUL (*ironic*): Ca să le bei?

PIRATUL: Nu mai beau apă în viața mea... Gata!...

SPÂNUL (*concesiv*): Bine, bine, ție o să-ți dau mărire și oceanele... (*Dintr-un dulap apare un Șarpe*).

ȘARPELE: Ssss...

SPÂNUL (*oarecum iritat*): Dar arătarea asta cu coadă ce vrea, că n-am avut până acum plăcerea s-o cunosc?

ALICE (*ca o elevă silitoare*): E Șarpele Kaa din „Cărțile Junglei” de Kipling...

SPÂNUL: Mulțumesc, fetiço, dar te sfătuiesc să n-o mai faci pe erudita cu mine că nu-mi place... Ai înțeles? (*Și către Șarpe*:) Iar tu ce vrei de la mine, Piton nenorocit? Că, să știi, am mai auzit și eu câte ceva despre tine...

ȘARPELE: Șșșși... eu vreau ceva!

SPÂNUL: Nu mai spune? Chiar tu, în persoană?

ȘARPELE: Da... Șșșși-ți voi fi de mare folos... Sssspânule!

SPÂNUL: Șșșș – Hm! Și ce vrei tu de la mine?

ȘARPELE: Eu vreau tot ce-i sssub pământ!

SPÂNUL: Aha! (*Apoi:*) Unul vrea mările, altul ce-i sub pământ, iar mie îmi lăsați numai pământul. Nu sunteți prea generoși, dar, dacă m-am procopsit cu voi, ce să fac? Fie...

ALICE (*uluită*): Am trăit până acum în Țara Minunilor și în cea a Oglinzilor Strâmbe, dar așa ceva nu mi-a fost dat să aud...

SPÂNUL (*ironic*): Ai auzit acum și gata! Că, în sfârșit, trăiești și tu în Țara Spânului. Iar eu voi deveni stăpânul tuturor...

ALICE: Dar ce vrei tu nici hârtia cărților nu poate răbda: Globul este al oamenilor...

SPÂNUL: Astea-s idei învechite, iar eu sunt Spân, nu prost...

ALICE: Ei, dacă nu vrei să te astâmperi, mă duc chiar acum să-i spun lui Dan...

SPÂNUL: Ai să te duci dacă ai să poți! (*Poruncitor:*) Șarpe, pune-ți ochelarii și leagă pe visătoarea asta!

ȘARPELE: Ochelarii? Dar eu nu sunt șșșarpe cu ochelari...

SPÂNUL: Atunci scoate-ți ochelarii și leag-o. Asta-i prima ta misiune.

ȘARPELE: Am înțelesss! (*Și se apropie, amenințător, de Alice. Aceasta, înfricoșată, se retrage din fața lui până cade într-un fotoliu. Șarpele o leagă cu o sfoară. În acest timp, îl întreabă pe Spân, care a urmărit atent scena:*) N-ar fi mai bine s-o înghit?

PIRATUL: N-am citit nicăieri că Alice a fost mâncată de un șarpe...

PIRATUL: Cum să fi citit, când am auzit că ești analfabet?

SPÂNUL: Lăsați cearta și haideți sus, în pod, la treabă... În noaptea asta se va decide soarta Planetei Gutenberg!

PIRATUL: Țsta cine mai e?

SPÂNUL: Cel care a inventat tiparul (*și strigând ca la atac:*) înaintee! (*Toți trei ies pe ușă împiedicându-se reciproc. Alice, rămasă singură, încearcă să se dezlege, dar nu reușește și începe să plângă ușurel. Peste câteva clipe, pe ușa din stânga intră, parcă ferindu-se, Dan*).

DAN (*la început nu o observă pe Alice, apoi:*)... Ce bine-mi pare că te-am găsit: mi-am închipuit că te-am pierdut pe drum...

ALICE: Atunci, mai bine nu mă găseai nici acum... Că, decât să mă închizi și pe mine în pod, prefer să rămân aici, sechestrată de Spân.

DAN (*mirat*): Care Spân?

ALICE: Dacă n-ai citi superficial, ai ști! Cel din Harap Alb.

DAN: Dar îl știu... El te-a legat? (*O dezleagă*).

ALICE: Nu, Șarpele Kaa...

DAN: Din *Cărțile Junglei*! Un răutăcios și jumătate. Deci și el mi-a scăpat.

ALICE: Ți-au „scăpat” ei mai mulți...

DAN: Poate, dar o să-i prind pe toți că, din pricina lor, zic unii, nu-mi mai văd de învățătură... Parcă-l și aud pe tata zicând în curând: „M-ai făcut de răs... Auzi, să-l prindă citind în timpul lecției?!”

ALICE: Cine te-a pus?

DAN: Sherlock Holmes...

ALICE: E concetățean cu mine, dar mie nu-mi plac durii...

DAN: Cred că și dacă mă prindea citind despre Gulliver în țara piticilor, tot la fel o păteam...

ALICE: Dacă nu citești când trebuie...

DAN: Citesc și eu când apuc și ce apuc!

ALICE: Adică la nimereală.

DAN: Acum începi și tu? Mai lăsați-mă în pace cu morala! Ce aveți azi toți cu mine?

ALICE: Eu, uite, nu mai am nimic, are, în schimb, Spânul...

DAN (*mirat la culme*): Spânul? De unde până unde? Ce l-a apucat și pe el? Ce vrea?

ALICE: Să subjuge lumea cărților!

DAN: Cum?! Cu ce?

ALICE: Cu ajutorul Piratului Bob Harwey și al Șarpelui Kaa.

DAN: Niște lichele!...

ALICE: Da, dar vor să-i prindă în cursă pe toți...

DAN (*nu înțelege*): Adică, pe cine?

ALICE (*enumerând, copilărește, pe degete*): Pe Căpitanul Nemo și pe Cei trei Mușchetari, pe Micul Prinț și pe Colț Alb, pe Omul Invizibil și pe Winnetou...

DAN: Tot unu și unu... Eroi, nu glumă... Cu ăștia, într-adevăr, poți cuceri lumea...

ALICE (*muștrătoare*): Dar nu stând de vorbă cu ei, pe sub bănci...

DAN: Iar începi? Am învățat lecția, gata!

ALICE: Nu știu ce-ai învățat, însă ducând cărțile în pod, la întuneric, le-ai dat pe mâna lor...

DAN: Ai dreptate, cărțile ar trebui să stea numai la lumină!... Dar o să se supere tata dacă... Auzi, Alice, ce mă sfătuiești?

ALICE: Mi-e teamă că acum e chiar prea târziu... Dacă au și încăput pe mâna celor trei...

DAN (*hotărât*): Oricum, trebuie să încerc ceva!

ALICE: Numai bagă de seamă: Spânul e foarte viclean.

DAN: Știu, am luat 7 la lecția cu Harap Alb!

ALICE: ... Dar ai 3 la zoologie! Așa că ferește-te și de Șarpe...

DAN: Mai teamă mi-e de Pirat. Tocmai mă apucasem să citesc pe furiș *Insula Misterioasă* și nu știu încă de ce-i în stare Piratul...

ALICE: A ajuns numai piele și os că a băut oxietil-para-fenilen-diamina pe care ai adus-o de la cercul foto...

DAN: Atunci să iau sticluta cu revelator la mine (*o scoate dintr-un dulap*) să-l aduc cu picioarele pe pământ.

ALICE: Slabă nădejde că are numai un picior: pe celălalt l-a lăsat lângă ușă... e de lemn.

DAN: De lemn? Atunci, ce-ar fi să-l plantăm în pământ, poate face mere... (*Îl înfînge într-un ghiveci*).

ALICE: Mere pădurețe că a ajuns un schelet...

DAN (*cu compasiune*): Săracul!!!

ALICE: Nu-l plînge că i s-a năzărit să ia locul Căpitanului Nemo!

DAN: Dar ce, e într-o ureche?

ALICE: Nu! Ți-am mai spus: e numai într-un picior...

DAN (*râzând*): Atunci, poate mai sunt ceva speranțe... Ies, întâi puțin afară să văd dacă... (*Dar în pragul ușii apar Spânul, apoi Bob și Șarpele Kaa*).

SPÂNUL: Ușurel, băiatule! Încotro?

DAN: Voiam să te caut...

SPÂNUL: M-ai găsit. Ce ai cu mine?

DAN: Am auzit că iar vrei s-o pornești hai-hui prin lume...

SPÂNUL: Eu? Te înșeli, dragul meu. De astă dată o s-o pornești tu.

DAN: Nici nu mă gândesc!

SPÂNUL: Nici nu-i nevoie... Gândesc eu... (*Către Bob Harwey*): Leagă-l, Bob! (*Bob Harwey intră pe ușă și se îndreaptă spre Dan. Are loc o scurtă luptă, dar până la urmă Dan, în jurul căruia s-a încolăcit ca o frânghie și Șarpele Kaa, este legat. Spânul, care a privit satisfăcut scena, se apropie de el.*) Și acum, călătorie sprâncenată, amice! Te trimit într-o croazieră fără sfârșit.

DAN: Unde?!

SPÂNUL: Pe mări și oceane!

DAN: Dar nu știu să înot.

SPÂNUL: Tocmai de aceea. Și-apoi, să știi, că nici eu nu știu să înot decât pe uscat. Și, după cum vezi, trăiesc... (*Lui Harwey:*) Pregătește-i corabia ta...

BOB: Corabia?!!! (*Râzând:*) Vrei să zici sicriul plutitor...

SPÂNUL: Plutitor doar până o să se scufunde...

DAN: Cu alte cuvinte, m-ați condamnat...

SPÂNUL: Tu n-ai vrut să faci cu noi la fel? În pod, să știi, e chiar mai rău! Pe mări și oceane însă...

DAN:... În mijlocul furtunilor și cicloanelor... (*Resemnat*) Înțeleg! Dar, ca oricărui condamnat, trebuie să-mi îndepliniți ultima dorință...

KAA: ...Ssssă nu fie vreo \$\$\$... \$\$\$... \$\$\$...

SPÂNUL (*furios*): Termină odată!

KAA: Șmecherie de-a lui.

SPÂNUL: Ce șmecherie? Spune ce vrei, băiete, că am lungit prea mult povestea cu tine...

DAN: Nici Harap Alb nu-i o poveste scurtă...

SPÂNUL: Desigur, dar are multă acțiune. Noi, însă, nu vezi, stăm și tot stăm... de vorbă. Care ți-e ultima dorință, ce vrei?

DAN: Carnetul meu de note...

SPÂNUL (*uluit*): Ce? (*Râzând în hohote*:) Doar atât? Ei, nu, că băiatul ăsta are haz, iar eu mi-am epuizat porția de răs pe ziua de azi... Dă-i carnetul, Bob, că dacă numai un carnet cu note de 7 în jos reprezintă pentru el ultima dorință, atunci nu mai are nici o șansă... (*Lui Dan cu părere de rău*:) Adio!

DAN (*pe gânduri*): La revedere!

(Cortina)

(fragment din piesa *Eroii din Galaxia Gutenberg* din volumul cu același nume. București : Editura ERC PRESS, 2005)

TEATRU SCURT ȘCOLAR
MĂRUL... DISCORDIEI
(Dialog)

I: Ai auzit?

II: Bineînțeles!

I: Ce?

II: Nu știu, dar sigur am auzit. Cred că ți-ai dat seama că nu îmi scapă nimic.

I: Nu prea...

II: Nu prea ce?

I: Nu prea mi-am format despre tine o impresie în această privință.

II: Nici nu mă mir...

I: Cum, când tu te miri de orice?!

II: De data asta, fiind vorba despre tine, nu mă mai mir.

I: Deci ai auzit!

II: Nu.

I: Dar adineauri susțineai că „da”...

II: Eu? Mă confunzi...

I: N-aș putea...

II: Așa de bine mă cunoști?

I: Deloc!

II: Dar am fost împreună și la grădiniță.

I: În grupe diferite...

II: Totuși, ne întâlneam mereu în curte...

I: Și-mi puneai piedici...

II: Ca să te călești. Nu aveam nevoie de un prieten slab.

I: Slab, gras, tu, în general, n-ai nevoie de prieteni...

II: În general, poate, dar în particular...

I: În particular, nu te-ai străduit niciodată să te apropii de mine!

II: Cum, când stăm în aceeași bancă?

I: Am stat...

II: Dar chiar și acum...

I: Sper că o să te muți...

II: De ce nu te muți tu?

I: Asta ai urmărit?

II: Eu urmăresc numai scopuri înalte.

I: Deci tu ai fost cu ideea?

II: Care?

Căut biobibliografie aniversar

I: Aşa-i că tu nu ai idei... Propunerea cu pivotul de 1,75 m...

II: Ce, asta-i înălţime de pivot?

I: Aha, acum, după ce m-ai eliminat pe mine din echipă, nu-l mai vrei nici pe ăsta, vrei altul şi mai şi...

II: Şi mai şi cum?

I: Mda, o faci pe naivul!

II: Şi nu arăt bine?

I: Când te arată toţi cu degetul?

II: Ce deget?

I: Arătătorul!

II: Şi de ce, mă rog?

I: Nu te mai ruga, că tot îţi spun...

II: Te rog...

I: Iar?! Pentru că i-am mâncat gutuia lui Radu.

II: Eu i-am mâncat-o, iar tu te-ai înecat...

I: Când mi-ai dat cu pumnul după ceafă.

II: Că nu era să-ţi dau după... micul dejun...

I: Ai o logică...

II: Ilogică, mi-ai mai spus şi altă dată.

I: Repetiţia e mama învăţăturii.

II: Şi tatăl?

I: Poate vrei acum să-ţi fac tot arborele genealogic...

II: Nu-i nevoie, că în el tot nu cresc mere...

Căut biobibliografie aniversar

I: Deci ai auzit și tu...

II: Despre mărul lui Radu e vorba?

I: Nu, despre pinguinii de la Polul Sud... Și te mai lăudai că ai auzit!...

II: I-am și văzut... Și i-am spus lui Ionel să-ți spună...

I: De ce nu mi-ai spus tu singur, că doar stăm în aceeași bancă?

II: Stăteam că tu, parcă, te-ai mutat...

I: Eu?! A, da! Dar asta nu trebuie să te facă să nu-mi șoptești...

II: M-am dezobișnuit să mai șoptesc... Tu, de altfel, m-ai învățat...

I: Dar nu și când e vorba de mere, care știi cât de mult îmi plac...

II: Credeam că numai gutuile și cum te înecaseși cu...

I: Iar începi?!

II: Am terminat!

I: Tocmai când a venit vorba de mărul acela...

II: Parmen-auriu...

I: Parmen?

II: Chiar și auriu, ca aurul.

I: Nu ca argintul? De unde știi?

II: Dacă îl am în buzunar...

I: Ai făcut tu asta pentru mine?

II: Nu, Radu... Pentru mine...

I: Știam că ești un egoist!

II: Eu acum aflu...

I: Să nu fie prea târziu...

II: Dar ce oră e?

I: Nu știu.

II: Atunci, e exact ora la care putem mânca mărul...

I: Adică, vrei să spui că îl mâncăm împreună?

II: Cu grijă...

I: Să nu mă înec?

II: Nu că mă costă un pix...

I: Vino să te pup!

II: Țț, că mă molipsesc...

I: Dar n-am gripă, de ce?

II: De prietenie...

I: Dezinteresată... Merită dacă, pentru măr, i-ai dat pixul tău...

II: Ba i l-am dat pe-al tău, ce zici de asta?

I:...?

(din volumul ***ALO, LA TELEFON... SOARELE!***. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2007)

Ars poetica

Să scrii pe cer, ca orii, amintirea,
În valul mării să despici statui,
Pe orizont să-ți arcuiеști menirea,
Melancolia,-n toamna din gutui;

Să reconstitui viața din mireasmă
Și spațiul să-l învălui în culori,
Trecutului să-i pui catapeteasmă
De rouă-dor; în vers s-arunci cu flori.

Recunoștință

Iau de pe cer albastre stele
Și din câmpii, parfum, culori,
Din ape, - păstrăvi cu mărgеле,
Din suflete culeg doar flori,
De la bunici sorb o povață,
Mereu cu degetul spre soare-arăt...
Tot ce-i frumos iau de la viață:

Dar numai să pot da-ndărăt...

Pax

Am întâlnit pe stradă un copil.

Privea, uimit, cum se-nălța un bloc...

Spre o movilă de nisip, tiptil,

S-a îndreptat, apoi, cu gând de joc.

După un timp, a modelat perfect,

Palat frumos, cu zid de pulberi moi:

Da! Și-ndrăzneala lui de arhitect,

Era un semn al păcii...

În război...

Poezia

Se-ascunde-adeșea. Știu. Dar o găsesc

Mereu... Și astăzi, ca și ieri, o caut.

Și jocul ei nu-mi pare nefiresc

Descoperind-o-n Lună, într-un flaut,

În noaptea neagră, - umbră luminând
Abisuri reci, o rază prin destine.
O caut, însă mă frământă-un gând:
N-o mai găsesc de se ascunde-n tine...

Bucuria

Pe fruntea mea săpate-s doruri multe, -
Speranțe-n vadul ridului închise...
Izvoare și pâraie ne-ntrerupte
De gânduri arzătoare și de vise.

Plutesc spre râuri care duc solia
Speranței, printre sălcii plângătoare:
Cu fluviu-adânc din suflet, bucuria
Aleargă-acum să întâlnească-o mare...

Poveste cu povești

Nică-a lui Ștefan a Petrii

Și cu *Tom* sunt buni prieteni...
Treaba asta, mi se pare,
Nu-i deloc „din întâmplare”,
Ba, eu zic – și nu greșesc,

Că e, chiar, ceva firesc:
Amândoi, de astă-vară,
Stau pe-aceeași... policioară.
Ieri, ieșind din bibliotecă
Și-alergând pe o potecă
Din *Dumbrava minunată*
(Ca-n povești cu- „a fost odată”),
S-au luat după doi zmei
Și-au prins... *Pupăza din tei*.
Au schimbat-o pe-un *cocoș*
Ce-l ducea, la târg, un Moș,
Foc de supărat, să-l vândă...
(Mai vânduse-o capră blândă
Și-o scufiță, mi se pare –
Bănuți de ce culoare.)
Cu cocoșul la subțioară,
Nică se trezi că zboară –
Căci era (nitam nisam!),
Chiar *Cocoșul Năzdrăvan*...
Tom, foarte-ntreprinzător,
Cere iute ajutor.
Și *Alice* (nicio minune,
Despre ea cât nu se spune!)

Vrând pe Nică să îl prindă
Și-a ciobit... *Strâmba oglindă*.
(Iar *Prințesa*, ‘mda, *cea Rea*
Nu va mai putea afla,
Deși-i tare curioasă,
Dacă ea-i „cea mai frumoasă”...)
Micul Prinț și Făt-Frumos
Au venit, aflați, pe jos,
Și ei, iute, în poiană...
I-aștepta chiar *Fram* în blană,
Deși vara era-n toi.
Harap-Alb sosi apoi.
...Și-mpreună, pe potecă,
S-au întors... la bibliotecă.

Toamnă

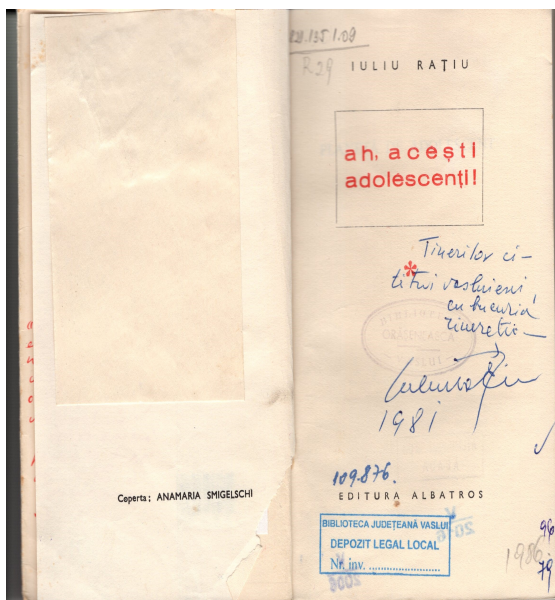
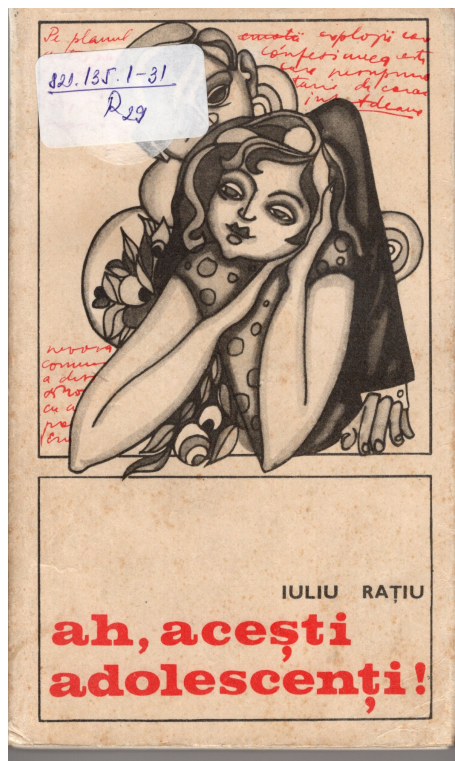
Fanfara toamnei cântă,
Iar, pe dealuri,
Pe munți și câmpii...
Auzi,
Metalic,
Alămurile ei

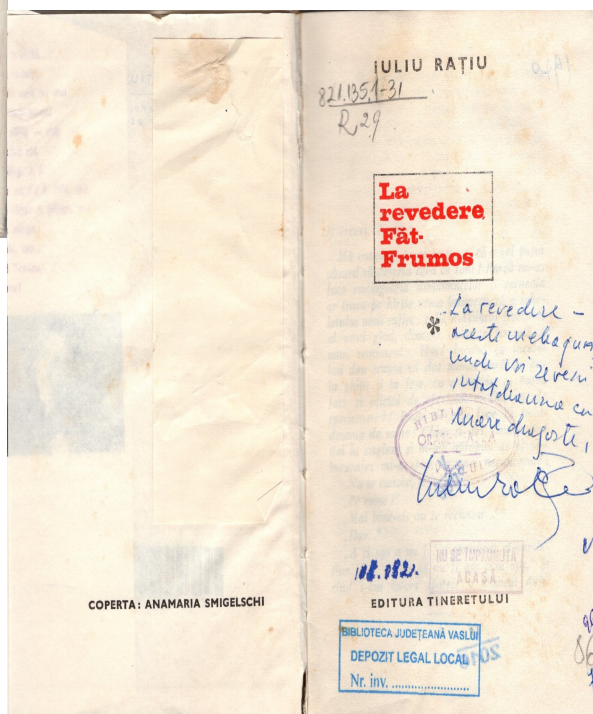
Căut biobibliografie aniversar

Răsfrânte-n valuri,
Îmbrățișând natura
Ritualic
Și mustul care fierbe melodia,
În crama bucuriei...
Simți toamna cum își cântă rapsodia
Și în odăjdii sclipitoare:
Moare.

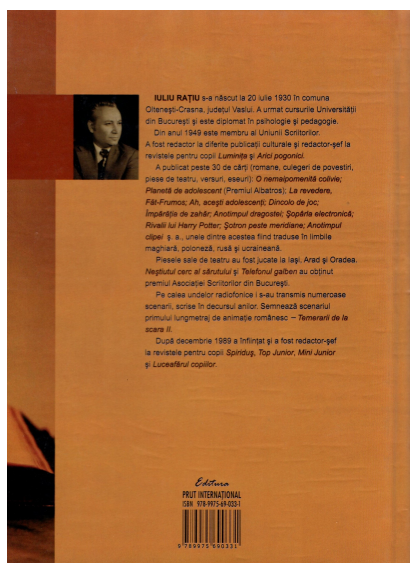
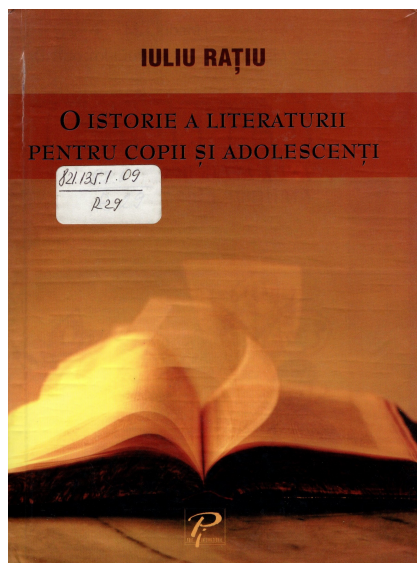
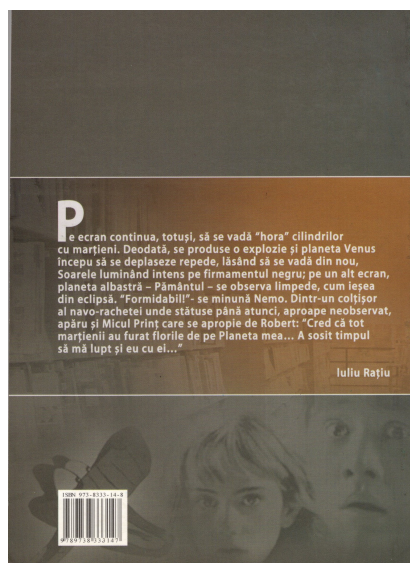
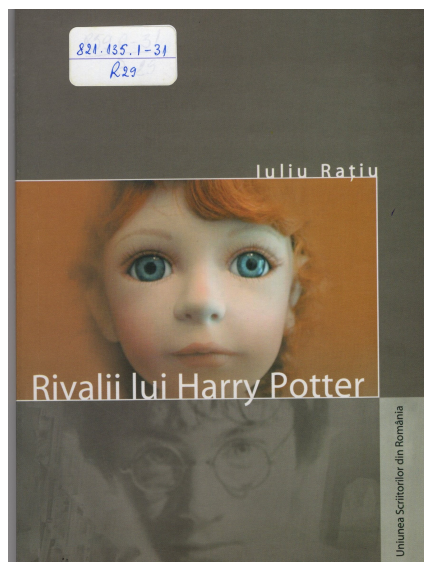
Din volumul *Anotimpul clipei (1949-1989)*. București: Editura
SemnE, 2003

ICONOGRAFIE

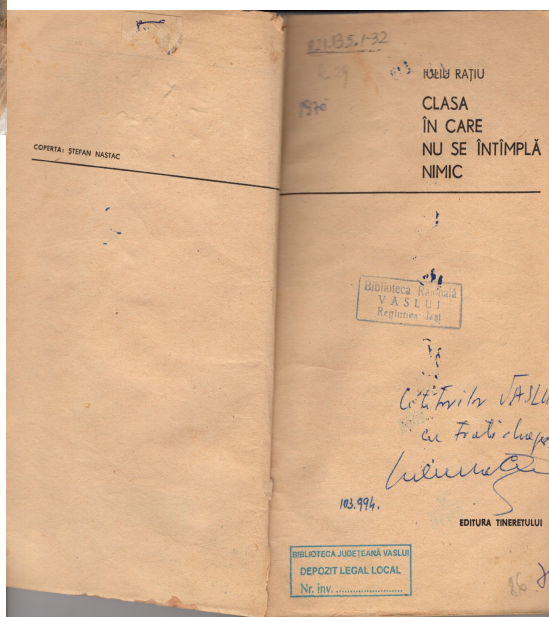
Caiet biobibliografie aniversar

Caiet biobibliografic aniversar

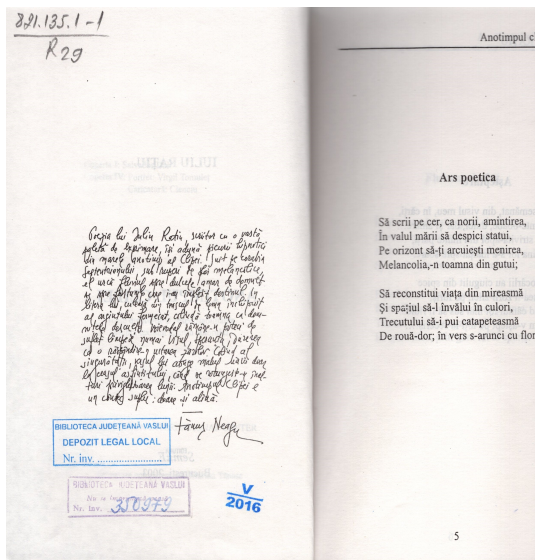
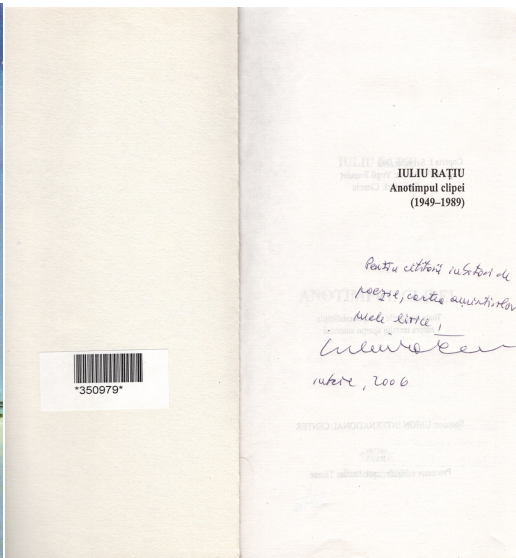
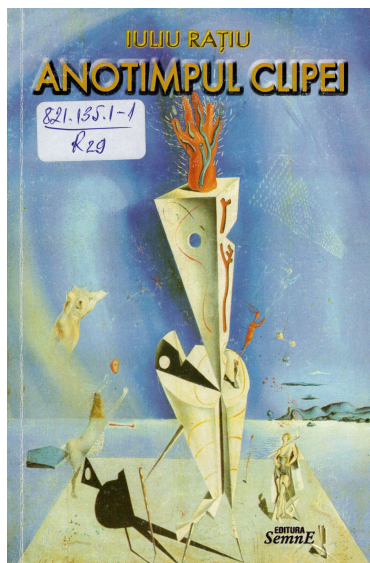

Caiet biobibliografic aniversar

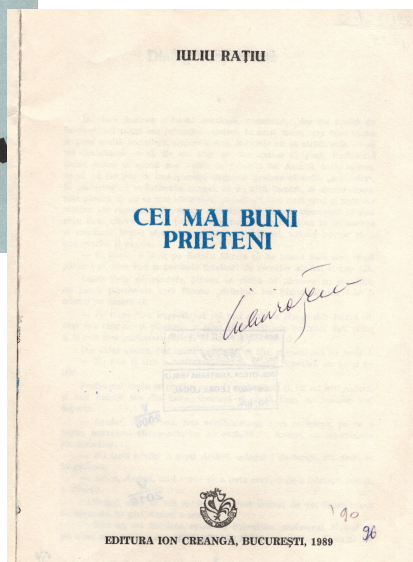

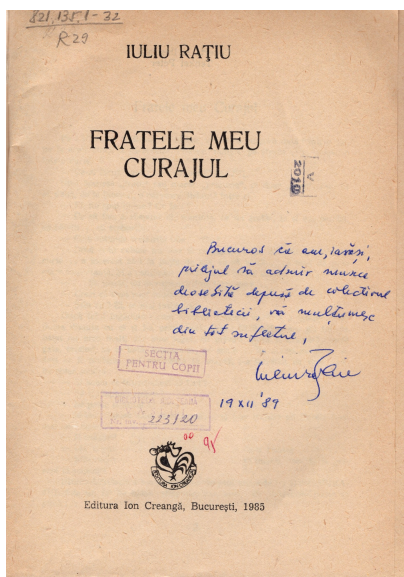
Caigt biobibliografie aniversar

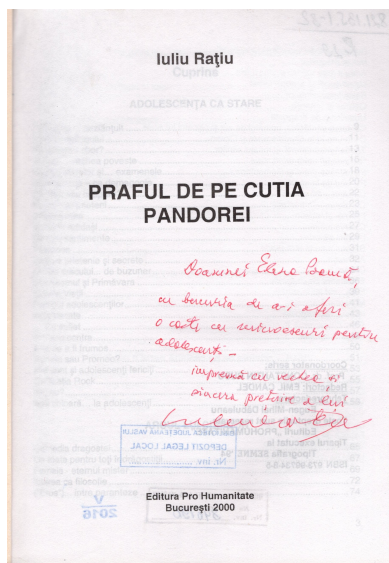
Caiet biobibliografic aniversar

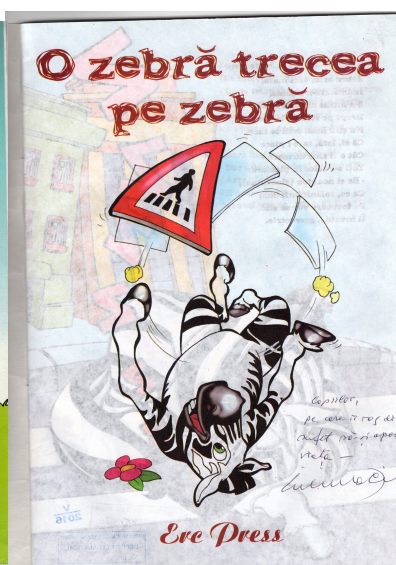
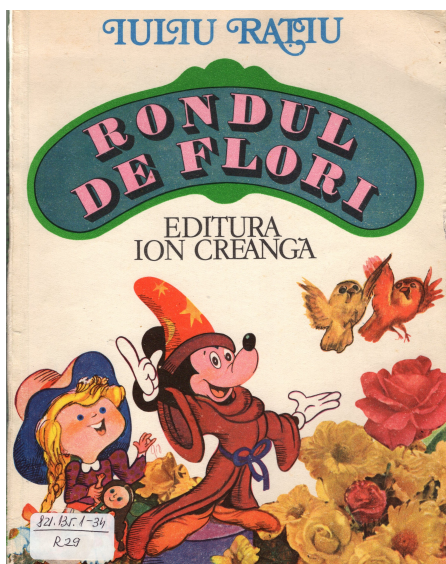

Caiet biobibliografic aniversar

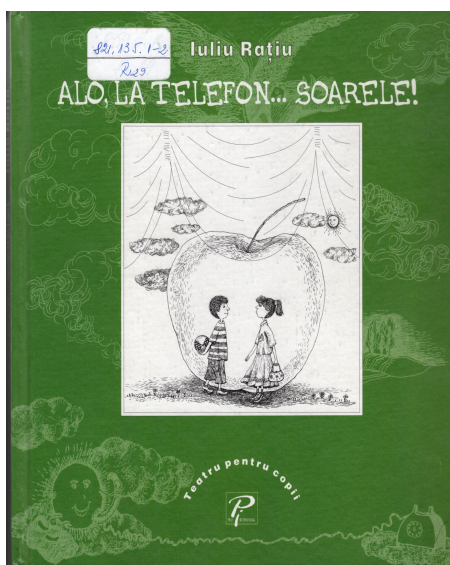

Caiet biobibliografie aniversar

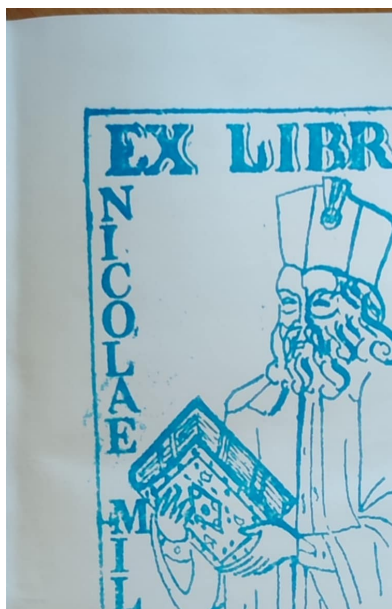
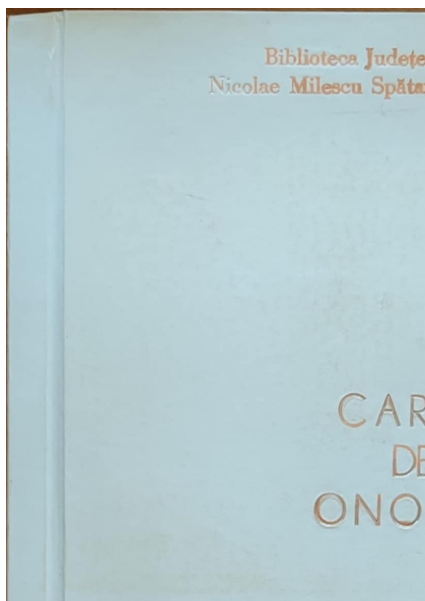

Caiet biobibliografie aniversar

Caiet biobibliografic aniversar

Am petrecut, iarăși, răsturnare de două săptămâni în
biblioteca județeană. Sper ca și în viitor să am
ocazia să mă aflu acolo, tot aici, cu călătorii-copii, alături de
dragii mei. Vă urez să aveți și în viitor succese la fel
de frumoase.

Culivrașcu

2 aprilie, 2008

Bibliografie

- Gorki, Maxim. *Despre literatura pentru copii*; trad. de N. Lupașcu. București : Editura Tineretului, 1955;
- Gafița, Viniciu. *Bibliografie de literatură română pentru copii*. București : Editura Ion Creangă, 1978;
- Rogojinaru, Adela. *O introducere în literatura pentru copii*. București : Oscar Print, 2000;
- Grigoraș, Vasilica. *Fragmente de spiritualitate românească*. București: Editura Oscar Print, 2001;
- Goia, Vistian. *Literatura pentru copii și tineret*. Cluj-Napoca: Dacia, 2003;
- „Răzbunarea roboților” de Mariana Ionescu în „Universul cărții”, Nr. 1-2, 2003;
- Albu, Mihaela. *Literatura pentru copii. Discursul epic*. Craiova: Editura Universitaria (Tipografia Universității din Craiova), 2007;
- „De la Ghilgameș la Harry Potter” de Geo Vasile în „România literară”, An 40, Nr. 12 (28 martie 2008), p. 20;
- Cernăuți-Gorodețchi, Mihaela. *Literatura pentru copii: sinteză critică*. Iași, Editura Universitas XXI, 2008.

➤ Petru, Ioan. *Școala literară de la Huși*. Iași: Editura „Ștefan Lupășcu”, 2019

➤ Moga, Liliana (coord.). *Călătorie pe tărâmul visării* (Antologie de literatură pentru copii și tineret, poezie, proză, teatru din Colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui). Ilustrații Ramona Diana Costin. București: Editura Tritonic, 2019;

➤ „Iuliu Rațiu, scriitorul cu suflet de copil” de Mihaela Ochianu Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui în actualvs.ro (23 iulie 2025)
<https://actualvs.ro/2025/07/23/iuliu-ratiu-scriitorul-cu-suflet-de-copil/>

➤ *Scriitori vasluieni de odinioară și de astăzi membri ai Societății Scriitorilor Români / Uniunii Scriitorilor din România: Dicționar biobibliografic*. București: Akakia, 2024.

CUPRINS

Argument	3
Literatura pentru și despre copii	6
Repere biografice	14
Bibliografie - Scrieri	20
De vorbă cu...Iuliu Rațiu: interviu	23
Prezențe în antologii și dicționare	29
Referințe critice	31
Însemnări Despre și de.... Iuliu Rațiu	33
Din colecțiile Bibliotecii Județene Vaslui (fragmente din opera lui Iuliu Rațiu)	46
Iconografie	88